

Yudaya Mangɛe xa Taruxui Σɛniyɛnxi firin nde Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isirayila findixi Ala xa ɲama nan na. E xa taruxui nɔma lɔnni belebele fide to mixie ma, barima na kui won nɔma a kolonde a lan Ala xa konyie xa e ɲere ki naxe. Na taruxui toma kitaabui naani kui. Firin xili «Isirayila Mangɛe xa Taruxui,» yi boore fan firin xili «Yudaya Mangɛe xa Taruxui.» Singe, Isirayila nu lanxi si keren nan ma, kɔnɔ sɛɛti keren naxa so kuye batufe, e naxa findi Isirayila ɲama ra, boore sɛɛti naxa findi Yudaya ɲama ra. Mange birin xa taruxui sɛbɛxi «Isirayila Mangɛe xa Taruxui» firinyi kui. «Yudaya Mangɛe xa Taruxui» firinyi Yudaya mangɛe xa fe nan gbansan masenma.

«Yudaya Mangɛe xa Taruxui» kitaabui firin nde fɔlɔma Dawuda xa di Sulemani xa mangɛya xa taruxui nan ma. Sulemani naxa bira a baba ɲere ki fɔxɔ ra. A naxa ɲama yamari lɔnni ra, a man naxa Ala batu sɔɔbe ra. Ala naxa tin Sulemani xa a xa hɔrɔmɔbanxi ti Darisalamu.

Sulemani to faxa, a xa di Robowami naxa ti a ɲɔxɔe ra. Robowami naxa a tuli mati a lanfanmae xa marasi ra naxee bara a niya Isirayilakae bɔɲe xa rapaaxu e ma. Isirayila bɔnsɔe fu naxa mini Robowami xa yaamari bun ma, e Yerobowami ti e xa mange ra. Robowami

xa mangɛya xili nɛ Yudaya, Yerobowami xa mangɛya xili nɛ Isirayila.

Mangɛ naxee tixi Robowami dangi xanbi, ndee findixi mangɛ fanyie nan na, naxee bira Ala xa sɛriyɛ fɔxɔ ra. Kɔnɔ ndee mu tin Ala xa kira ra, e fa kuye batu, e mixi tɔɔɔ. Na kui Ala naxa e naxankata si gbɛtɛɛ saabui ra naxee fa e gereɗe. Yudayakae to na tɔɔɛ to, e naxa gbilen Ala ma, Ala fan naxa e tongo, a e mali nɔde e yaxuie ra. Mangɛ fanyie nun mangɛ jaaxie nu fa masara e boore tagi. Na mɔɔli naxa bu jɛ kɛmɛ saxan jɛ tongo solofere nun firin. A rapɔnyɪ Ala naxa a lu Isirayila nun Yudaya yaxuie xa nɔ e ra, e e xanin konyiya kui Asiriya nun Babilɔn bɔxi ma.

Yi taruxui makinikini, barima a a masenma won bɛ mixi naxan na hɛɛri kui, e nɔma Ala rabolode, na fa findi konyiya xɔɔxɔɛ ra e bɛ. Ala xa won natanga na ma. Isirayila jama xa findi misaali ra won bɛ. Xa won luma Ala xa kira xɔn ma, won ma dunijɛigiri fanma nɛ, kɔnɔ xa won tondima na ra, won tɔɔɛ gbansan nan sɔtoma. Ala xa na lɔnni raso won xaxili kui. Amina.

Yudaya Mangɛɛ xa Taruxui Sɛniyɛnxi firin nde

*Sulemani xa mangɛya fɔlɛ
(Isirayila Mangɛɛ I 3:1-15)*

¹ Dawuda xa di Sulemani xa mangɛya nu mabanbanxi a fanyi ra, barima a Marigi Alatala nu na a sɛɛti ma, a nu a xa fe mate. ² Na tɛmɛui Sulemani naxa Isirayila jama birin xili, mixi wulu xunyie, mixi kɛmɛ xunyie, kiitisae, Isirayila

yareratie, a nun denbaya xunyi birin. ³ Sulemani nun jama naxa siga Gabayon, yire itexi Kiri Banxi Naralande nu na dennaxe, Alatala xa konyi Munsu nu bara naxan yailan gbengberenyi ma. ⁴ Dawuda nu bara Alatala xa saate kankira tan xanin Darisalamu, a a dɔxɔ kiri banxi nde kui a nu bara naxan ti. Singe, na kankira nu na Kiriyati Yeyarimi ne. ⁵ Serexebade yoxui daaxi, Uri xa di Besaleli, Xuru xa mamadi, nu bara naxan yailan, na nu na Alatala xa horomolingira ya ra. Sulemani nun jama naxa siga Alatala waxɔnfe fende menni. ⁶ Sulemani naxa te na serexebade yoxui daaxi fe ma, Alatala ya xori, Kiri Banxi Naralande na dennaxe, a fa serexe gan daaxi wulu keren ba.

⁷ Na kɔe ra, Ala naxa mini Sulemani ma, a a masen a be, «I wama se naxan xɔn, a fala n be, n xa a fi i ma.» ⁸ Sulemani naxa Ala yaabi, «I bara hinne n baba Dawuda ra, i bara n ti mange ra a joxɔe ra. ⁹ Yakɔsi, n Marigi Alatala, i naxan masen n baba Dawuda be, i xa a rakamali, barima i bara n ti jama xun ma naxan gbo alo xube. ¹⁰ N bara i maxandi yakɔsi, i xa lonni nun fe kolonyi fi n ma, alako n xa no yi jama rapereɛde. Xa na mu a ra nde noma yi jama gbege rapereɛde?»

¹¹ Ala naxa a masen Sulemani be, «Yi nan faxi i sondonyi ma. I mu bannaya maxandi, xa na mu a ra naafuli, xa na mu a ra binye. I mu n maxandi n xa i xonnantee faha. I mu n maxandi n xa i xa simaya xɔn nakuya. I lonni nun fe kolonyi nan maxandixi, alako i xa n ma jama rapereɛ, n i tixi naxee xun ma. ¹² Na na a ra n bara i xa maxandi suxu. N lonni nun fe kolonyi fima ne i ma, n man

bannaya, naafuli, nun binye sama na fari dangife mangɛ birin na naxee singe ti a nun naxee tima i dangi xanbi.» ¹³ Na kui, Sulemani naxa keli Gabayon yire itexi, Kiri Banxi Naralande nu na dennaxe, a gbilen Darisalamu, a Isirayila rapere.

¹⁴ Sulemani naxa soori ragisee nun soe ragie malan. Soori ragise wulu keren keme naani, nun soe ragi wulu fu nun firin nan nu na mangataa ra Darisalamu nun taa makantaxi gbetee kui.

¹⁵ Mangɛ naxa a niya gbeti nun xema xa wuya Darisalamu dangife gema xori ra. Wuri fanyi naxan xili sediri, na naxa wuya dangife sikomoro wuri ra naxee na Sefela boxi ma. ¹⁶ Sulemani nu soe sarama Misira nun Kowa boxi nan ma. Mangɛ xa yulee nan nu sigama e sarade a be.

¹⁷ E soori ragise sara gbeti kilo solofere ra, e soe sara gbeti kilo keren nun a tagi ra. E na mooli sara Xiti nun Siriya mangɛ fan be.

¹⁸ Sulemani naxa yaamari fi a horomobanxi xa ti Alatala be, mangɛ banxi xa ti a tan fan be.

2

Ala xa horomobanxi tife (Isirayila Mangɛ I 5:1-12)

¹ Sulemani naxa xeme wulu tongo solofere yamari e xa findi kote xaninyie ra. A man naxa xeme wulu tongo solomasaxan tongo gema masolie ra, naxee walima geya ma. A man naxa xeme wulu saxan keme senni soto wali xunyie ra. ² Sulemani naxa xera xee Tire mangɛ Xirami xon, a xa sa a fala a be, «Temui dangixi i bara sediri wuri rasanba n baba Dawuda ma alako a xa a xa banxi ti. ³ Yakosi n fafe horomobanxi

tide n Marigi Alatala be, serexee bama dennaxe. Menni surayi fama gande serexee ra, taami serexee sama teebili ma Ala be, serexee gan daaxi bama geesege nun nunmare birin, sali rabama malabui loxoe ra, kike neene ra, nun sali xungbee ra. Yi seriye mu kanama Isirayila boxi ma abadan. ⁴ N hɔromobanxi naxan tima, a lan a xa findi banxi xungbe nan na, barima muxu Marigi Ala dangi alae birin na. ⁵ Nde noma banxi tide Ala be, naxan xa gboe dangima koore xa gboe ra? N tan naxan ya, n mu noma hɔromobanxi tide a be. N noma naxan gbansan na, n yire nde yailanma serexee gan daaxi bama a be dennaxe.»

⁶ «Yakosi, mixi fanyi nde rasanba n ma, naxan fata xema, gbeti, yoxui, nun wure rawalide. A xa fata gese gbeeli nun a fɔore rawalide, a man xa fata se masolide. A xa fa Yudaya nun Darisalamu, a xa kafu n ma walike fanyie ma, n baba Dawuda naxee sugandixi. ⁷ I xa Liban wuri bilie rasanba n ma alo sediri, sipire, nun santali. N a kolon i xa walikɛe fata Liban wuri bolonde. N ma walikɛe fan sigama ne e malide. ⁸ E wuri gbegbe fenma ne n be, barima n hɔromobanxi naxan tima, a lanma a xa xungbo, a xa tofan. ⁹ N sare naxan fima i xa wuri bolonyie ma na nan ya: mengi maniyɛ busali wulu tongo solo-masaxan, fundenyi maniyɛ busali wulu tongo solomasaxan, weni fifa wulu suuli, nun ture fifa wulu suuli.»

¹⁰ Tire mange Xirami naxa Sulemani yaabi bataaxe ra, «Alatala nan i tixi mange ra a xa xanunteya xa fe ra a xa pama be.» ¹¹ A man naxa a fala, «Tantui na Isirayila Marigi Alatala

bɛ, naxan koore nun bɔxi daaxi. A bara di xɛmɛ fi Dawuda ma naxan xa lonni nun xaxili gbo, naxan nɔma banxi tide Alatala bɛ a nun mangɛ banxi a yɛtɛ kan bɛ. ¹² Yakɔsi, n bara Xuramabi xɛɛ i yire. A fata walide ki fanyi ra. ¹³ A nga kelixi Dana bɔnsɔɛ nɛ, Tireka nan na a baba ra. A fata xɛɛma, gbeti, yɔxui, wure, gɛmɛ, nun wuri rawalide, a nun gɛsɛ gbeeli nun a fɔɔrɛ rawalide. A dugie kolon. A fata se birin masolide i wama naxee xɔn. A kafuma i xa walikɛɛ ma wali kui, a nun n marigi i baba Dawuda xa walikɛɛ ma. ¹⁴ I naxan fala mengi maniyɛ, fundenyi maniyɛ, ture, nun weni xa fe ra, i xa na raba. ¹⁵ I wama Liban wuri xasabi naxan xɔn ma, muxu na sɛgɛma nɛ, muxu man e maxaninma nɛ kunkuie kui baa ma han Yafa. Menni i nɔma e ratede Darisalamu.»

¹⁶ Sulemani naxa mixie kɔnti naxee nu na Isirayila bɔxi ma, kɔnɔ e mu findi Isirayilakɛ ra. A baba Dawuda fan nu bara na mɔoli raba. Na mixi xasabi nu lanxi mixi wulu kɛmɛ tongo suuli nun saxan kɛmɛ senni nan ma. ¹⁷ Yi mixie ya ma a naxa xɛmɛ wulu tongo solofere yamari e xa findi kote xaninyie ra. A man naxa xɛmɛ wulu tongo solomasaxan tongo gɛmɛ masolie ra, naxee walima geya ma. A man naxa xɛmɛ wulu saxan kɛmɛ senni sɔtɔ wali xunyie ra naxee mixie rawalima.

3

Hɔrɔmɔbanxi wali fɔlɔfe (Isirayila Mangɛ I 6:1-38)

¹ Sulemani naxa Alatala xa banxi ti fɔlɔ Darisalamu, Moriya geya fari, a baba Dawuda

dennaxe sugandi, Yebusuka Oronan xa lonyi fari. ² A naxa wali folo a xa mang'eya je naani, kike firin, xi firin nde loxoe ma. ³ Sulemani Ala xa banxi ti yi xasabi nan na: A xa kuye nongon ya tongo senni, a xa gboe nongon ya moxonen. ⁴ A yatagi buntunyi xa gboe nongon ya moxonen, alo banxi xa gboe na ki naxe. A xa maite fan findi nongon ya keme moxonen nan na. Sulemani naxa a kui birin yailan xema tinse ra. ⁵ A naxa banxi kui banban sipire wuri ra, a fa e raxunma xema tinse ra, tugi fense denbexi masolixi e ma. ⁶ A man naxa e raxunma geme tofanyie ra, a nun xema ra naxan keli Parawayimi boxi ma. ⁷ A naxa banxi birin maso xema ra, a a maso banxi kinkie ma, naade ma, naade gbanyie ma, nun a seeti ma. A man naxa maleke misaali yailan banxi kankee ma.

⁸ A naxa a yire seniye nxi fisamante ti. A xa kuye nongon ya moxonen, alo horomobanxi fan xa gboe to findixi nongon ya moxonen na. A naxa a maso xema tinse fanyi ra naxan xasabi nu lanxi kilo keme firin kilo naani ma. ⁹ A naxa xema kilo senni findi lantuma ra. A man naxa konkoe fan naxunma xema ra naxee na koore.

¹⁰ A naxa maleke firin yailan yire seniye nxi fisamante kui bafata raxunuxi ra, a fa a maso xema ra. ¹¹ Maleke gabutenyi xa kuye nu lanxi nongon ya moxonen nan ma. Maleke singe koola gabutenyi xa kuye nongon ya suuli, a yire seniye nxi seeti lixi. A yirefanyi gabutenyi boore maleke gabutenyi lixi. Na gabutenyi fan lanxi nongon ya suuli nan ma. ¹² Maleke firin nde yirefanyi gabutenyi xa kuye nongon ya suuli,

a yire seniyeŋxi seeti lixi. A koola gabutenyi boore maleke gabutenyi lixi. ¹³ Na maleke firinyi gabutenyie xa kuye nu lanxi nongon ya mɔxɔŋen nan ma. E tixi e sanyie xun na, e yatagi rafindixi banxi ma. ¹⁴ A naxa dugi tofanyi gbaku na, naxan nagbeelixa nun a rafɔɔrɔxi, maleke pirintie masɔxɔxi a ma.

¹⁵ A naxa gɛmɛ firin ti banxi yatagi, e xa maite nongon ya tongo saxan nun suuli. E xuntagi masolixa, na masoli xa kuye nongon ya suuli. ¹⁶ Na gɛmɛ xuntagi masolixie maniya luuti denbexie ra, kɔɔbe bogi maniye kɛmɛ rafalaxi gbakuxi e ra. ¹⁷ A naxa na gɛmɛ firinyi ti banxi yatagi, keren na koola ma, boore na yirefanyi ma. Naxan na yirefanyi ma na xili Yakin, naxan na koola ma na xili Boosu.

4

Hɔrɔmɔbanxi se seniyeŋxie (Isirayila Mangɛ I 7:23-51)

¹ A naxa yɔxui serexɛbade yailan, naxan xa kuye nongon ya mɔxɔŋen lima, a igboe nongon ya mɔxɔŋen, a ite nongon ya fu.

² A naxa ye sase xungbe digilinxi yailan yɔxui ra. A de xa maigboe nongon ya fu, a ite nongon ya suuli, a xa maradigilinyi nongon ya tongo saxan. ³ Na ye sase de rabilinyi bunyi masolixa maniya ningee ra, naxee dɔxɔxi e boore ra. Ningee fu na nongon ya keren ma, suuli a fari, suuli a bun. Ningee yo, ye sase yo, na birin yailanxi a boore nan na kerenyi ra. ⁴ Na ye sase nu dɔxɔxi ningee gbete fu nun firin fari.

Saxan ya rafindixi koola ma, saxan ya rafindixi sogegorode ma, saxan ya rafindixi yirefanyi ma, saxan ya rafindixi sogetede ma. Na ye sase naxan nu xili «Baa» nu dɔxɔxi na ninge fari, e ya rafindixi tande ma. ⁵ Na ye sase xa de rabinye suxu keren. A de kiri masolixi maniya sansi fuge tofanyi ra. Ye fifa keme solofere fifa tongo suuli nu noma sade a kui.

⁶ A man naxa ye sase fu gbete yailan alako e xa xuruse serexe gan daaxie maxa menni. Suuli nu dɔxɔxi horomobanxi yirefanyi ma, suuli nu dɔxɔxi a koola ma. Serexedubee tan nu e maxama ye nan na, naxan nu na na ye sase xungbe kui, naxan nu xili «Baa.»

⁷ A naxa lanpui dɔxose fu yailan xema ra, alo a nu sebexi ki naxe. A naxa e dɔxɔ horomobanxi kui, suuli yirefanyi ma, suuli koola ma.

⁸ A naxa teebili fu fan yailan, a e dɔxɔ horomobanxi kui, suuli yirefanyi ma, suuli koola ma. A naxa pooti tofanyi keme yailan xema ra.

⁹ A naxa serexedubee xa tete yailan, a nun tete xungbe gbete nun a naadee. A naxa naadee maso yoxui ra. ¹⁰ Na ye sase digilinxi xungbe naxan xili «Baa,» a dɔxɔxi horomobanxi yirefanyi sogetede biri. ¹¹ Xurami naxa tundee, suxumee, nun pootie fan yailan. Na kui, Xurami naxa ge mange Sulemani xa walie ra Ala xa horomobanxi xa fe ra. Na walie nan ya: ¹² geme tofanyi tixi firin, e xuntagi masolixi alo luuti denbexie, ¹³ kooɓe bogi maniyee keme naani gbakuxi e ra, safe firin na kankan xuntagi a luutie ma, ¹⁴ ye sasee nun e dɔxosee, ¹⁵ ye sase xungbe naxan xili «Baa,» ninge fu nun firin naxee na ye sase

xungbe bun ma, ¹⁶ tundee, nun suxumɛɛ. Yi see birin, Xuramabi naxee yailan mangɛ Sulemani bɛ, Alatala xa banxi xa fe ra, e birin yailanxi yɔxui fanyi nan na. ¹⁷ Mangɛ nu na yɔxui raxunuma Yuruden mɛrɛ nan ma, Sukoti nun Saratan tagi. ¹⁸ Sulemani yɔxui naxan nawalixi naa, a binyɛ xasabi mu nɔma kolonde.

¹⁹ Sulemani nu bara se birin yailan Ala xa banxi bɛ: sɛrɛxɛbade xɛɛma daaxi, teebilie taami sɛrɛxɛ sama dɛnnaxɛ, ²⁰ lanpui nun e dɔxɔse xɛɛma daaxie naxee dɛxɛma yire sɛniyenxi kui sɛriyɛ ki ma, ²¹ fugee, lanpuie, suxumɛ xɛɛma tinse daaxie, ²² finɛɛ, pɔɔti to-fanyie, piletie, kolopɔɔti xɛɛma fanyi daaxie, naadɛɛ xɛɛma daaxi naxee nu na yire sɛniyenxi fisamante sode dɛ ra, nun hɔrɔmɔbanxi sode dɛ ra.

5

Hɔrɔmɔbanxi rabife (*Isirayila Mangɛe I 8:1-13*)

¹ Sulemani to gɛ Alatala xa hɔrɔmɔbanxi tide, a naxa se birin naso a kui a baba Dawuda naxee fixi Ala ma, gbeti, xɛɛma, a nun se mɔoli birin. A naxa e sa naafuli ragatade Ala xa banxi kui.

² Na tɛmɛi, Sulemani naxa Isirayila forie, bɔnsɔɛ xunyie, nun Isirayila denbaya xunyie, maxili alako e xa te Alatala xa saate kankira ra kelifɛ Siyon, Dawuda xa taa. ³ Isirayilaka birin naxa e malan mangɛ yire alako e xa kike solofere nde sali raba. ⁴ Isirayila forie birin to mɛnni li, Lewikae naxa saate kankira tongo, ⁵ e a xanin a nun Ala xa Kiri Banxi Naralande, a nun se

seniyenxi naxee nu na a kui. Lewi serexedubee nan na wali rabaxi.

⁶ Mange Sulemani nun Isirayila nama, naxee birin nu maxilixi, naxa ti saate kankira ya ra. E naxa xuruse lanmae nun a xungbe gbegebe ba serexe ra, naxan konti mu noma kolonde. ⁷ Serexedubee naxa Alatala xa saate kankira dɔxɔ a dɔxɔde, Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui, yire seniyenxi fisamante. E a dɔxɔ malekee gabutenyie bun ma. ⁸ Malekee gabutenyie nu italaxi saate kankira nun a maxanin see xun ma. ⁹ Saate kankira maxanin see findixi wuri kuyee nan na, naxee nu minima yire seniyenxi fisamante kui, kɔnɔ e mu nu noma tode hɔrɔmɔbanxi tande ma. Han to saate kankira na menni. ¹⁰ Sese mu nu na na saate kankira kui, fo na walaxe firinyi Annabi Munsa naxee sa a kui. A na raba Xorebe geya yire, ne Alatala saate xiri lɔxɔe, Isirayilakae mini temui Misira.

¹¹ Na temui serexedubee naxa mini yire seniyenxi kui. Serexedube naxee nu na na xunde kui, e birin nu bara seniyen. ¹² Lewika beetibae, Asafi, Heman Yedutun, e xa die, nun e ngaxakerenyie, e birin maxirixi dugi fanyi gese futi daaxi ra. E nu na serexebade sogetede biri, maxasee nun korae nu na e yi ra. Serexedube mixi kemɛ mɔxɔnen fan nu na e seeti ma, e sarae fema. ¹³ Sara fee nun beetibae naxa kafu e boore ma Alatala matɔxɔde e xa sarae, maxasee, nun korae xui ra. E naxa Alatala tantu yi masenyi ra, «Ala xa hinne gbo, a xa fonisireya mu nonna abadan!» Na temui, nuxui naxa Alatala xa banxi rafe. ¹⁴ Serexedubee mu no lude naa e xa wali

rabade na nuxui xa fe ra. Alatala xa nore nu bara a xa banxi rafe.

6

Sulemani xa masenyi (*Isirayila Mangʻee I 8:14-21*)

¹ Na temui Sulemani naxa a masen, «Alatala, a fala ne a a luma nuxui magaaxuxi kui. ² N tan bara lingira ti Ala be, a luma dennaxe abadan.»

³ Mange naxa a ya rafindi, a duba Isirayila nama birin be. E birin nu tixi. ⁴ A naxa a masen, «Tantui na Isirayila Marigi Alatala be, naxan woyen n baba Dawuda be a kere ra. A fe naxan birin fala a be, a na birin nakamalixi ne. ⁵ «Kafi n nan n ma nama ramini Misira boxi ra, n mu nu taa sugandixi Isirayila bonsore tagi n banxi tima dennaxe. N man mu xeme sugandixi naxan findima n ma Isirayila nama xa yarerati ra. ⁶ Kono n Darisalamu nan sugandixi, alako n xili xa lu naa. N man Dawuda nan sugandixi alako a xa findi n ma Isirayila nama xunyi ra.»»

⁷ «N baba Dawuda naxa nate tongo a bope kui, fo a xa banxi ti Isirayila Marigi Alatala be. ⁸ Alatala naxa a fala n baba Dawuda be, «I to nate tongo i bope kui n ma banxi xa fe ra, na bara findi janige fanyi ra. ⁹ Kono i tan xa mu na banxi tima. I xa di nan tan na tima. I naxan barixi, na nan n ma banxi tima.» ¹⁰ Alatala bara a xa masenyi rakamali. N tan bara ti n baba Dawuda joxoe ra Isirayila mange kibanyi kui, alo Alatala a masen ki naxe. N man bara banxi ti Isirayila Marigi Alatala be. ¹¹ N bara Alatala xa

saate kankira dɔxɔ naa, a xa saate walaxe na na kui. A na saate xiri a nun Isirayilakae nan tagi.»

¹² Sulemani naxa ti Alatala xa serexebade ya ra, Isirayila pama birin ya xori, a fa a belexe itala. ¹³ Sulemani nu bara tide yailan yoxui ra tete tagi, a kuya nongon ya suuli, a igbo nongon ya suuli, a ite nongon ya saxan. A naxa a xinbi sin naa Isirayila pama ya xori, a a belexe itala, a fa a fala, ¹⁴ «Isirayila Marigi Alatala, i maniye mu na koore nun boxi ma. I dugutegexi i xa saate nun i xa hinne xa fe ra i xa konyie mabiri, naxee perema i ya tode ra e bope fixe ra. ¹⁵ Na na a ra, to lɔxɔe i bara i xa laayidi rakamali i xa konyi n baba Dawuda be. ¹⁶ Yakosi, Isirayila Marigi Alatala, i laayidi naxan tongoxi i xa konyi n baba Dawuda be, i xa na rakamali. I bara a masen a be, «Xa i bonsɔe fenten e pere ki ma alo i a rabaxi ki naxe, e naxa n ma seriye binya, mixi nde luma ne e ya ma naxan luma Isirayila kibanyi kui abadan.» ¹⁷ Yakosi, Isirayila Marigi Alatala, i xa i xa masenyi rakamali, i naxan fala i xa konyi Dawuda be.»

¹⁸ «Kɔnɔ Ala tan noma sabatide duniya bende funi fari adamadie tagi? Koore nun a xa gboe xurun i be. N banxi naxan tixi i be a xurun koore be. I luma menni di? ¹⁹ N Marigi Alatala, i xa i xa konyi xa dube suxu, i xa a xa maxandi tongo, i xa i tuli mati i xa konyi wa xui ra. ²⁰ I xa i jengi sa yi banxi xɔn ma kɔe nun yanyi, barima i naxe a i i yete masenma be ne. I xa i xa konyi xa maxandi suxu yi banxi kui. ²¹ I xa i tuli mati i xa konyi nun i xa pama wa xui ra, e i maxandima be temui naxe. Kelife koore ma i dɔxɔxi dennaxe, i

xa i tuli mati muxu ra, i man xa dipe.»

²² «Xa mixi nde sa yunubi raba a boore ra, e fa a fala a be a xa marakali nde raba i xa serexebade yire yi banxi kui, ²³ i xa na fe mato kelife koore ma, i xa kiiti sa tinxinyi ra alako yunubitoe nun tinxintoe birin xa e sare soto.»

²⁴ «Xa i xa pama Isirayila sa yunubi raba i ra, e yaxuie fa no e ra na xa fe ra, xa e tin e yete ragbilende i ma, e i xili matoxo, e i maxandi yi hoxomobanxi kui, ²⁵ i xa na fe mato kelife koore ma, i xa i xa pama Isirayila xa yunubie xafari, i fa e ragbilen boxi ma, i dennaxe fixi e tan nun e babae ma.»

²⁶ «Xa koore sa balan, tune yo mu fa, barima e bara yunubi raba i ra, xa e fa i maxandide be, e i xili matoxo, e gbilen e xa yunubi foxo ra i e rayaagixi naxan ma, ²⁷ i xa na fe mato kelife koore ma, i xa i xa konyie, i xa pama Isirayila xa yunubie xafari, i xa i xa seriyefanyi masen e be alako e xa na rapere ki kolon, i fa tune ragoro i xa boxi ma, i naxan findi e gbe ra.»

²⁸ «Xa kaame sa sin yi boxi ma, xa na mu fure, xa na mu baloe kan, xa na mu gere, xa na mu gbaloe gbete, ²⁹ xa mixi nde sa i maxandi, xa i xa pama Isirayila e mawa i be, barima e bara e xa toore saabui kolon e fa e ya rafindi yi banxi ma e i maxandi, ³⁰ i xa na fe mato kelife koore ma i magoroxi dennaxe, i xa dipe, i xa mixi birin sare fi a xa wali ra, i tan naxan adama birin bope ma fe kolon. I keren peti nan ibunadama birin sondon ma fe kolon. ³¹ Na kui e fama gaaxude i ya ra, e e nere i xa kira xon e xa simaya birin kui yi boxi ma, i naxan fixi muxu babae ma.»

³² «Xa xɔɲɛ nde sa fa kelife ɲamanɛ gbɛtɛ ma, naxan mu findi i xa ɲama Isirayila mixi nde ra, a fa i xili xungbe nun i sɛnbɛ xa fe ra, a i maxandi yi banxi kui, ³³ i xa na fe mato kelife koore ma i magoroxi dennaxɛ, i xa a xa maxandi suxu alako si birin xa gaaxu i xili ya ra dunɲa, alo i xa ɲama Isirayila. E xa a kolon i tan nan xili maxandima yi banxi kui n naxan tixi.»

³⁴ «Xa i xa ɲama sa mini a yaxuie gereɗe alo i a fala e bɛ ki naxɛ, xa e i maxandi yi taa mabiri ra i dennaxɛ sugandixi, xa e i maxandi yi banxi mabiri n naxan tixi i xili ra, ³⁵ i xa na fe mato, i xa e xa dubɛ suxu, i xa kiiti tinxinxɪ sa e bɛ.»

³⁶ «Xa e sa yunubi raba i ra, alo adamadi birin darixi naxan na, xa i bɔɲɛ te e ma, i fa e sa e yaxuie sagoe, e findi geelimanie ra yire makuye, xa na mu a ra yire makɔɗexi, ³⁷ xa e sa xaxili sɔto na konyiya kui, e fa i maxandi e xa geeli kui, «Muxu bara yunubi raba, muxu bara fe ɲaaxi raba, muxu bara kobi,» ³⁸ xa e man e yɛtɛ ragbilen i ma e bɔɲɛ fiixɛ ra, e nii birin na, e fa i maxandi ɲamanɛ ma konyiya kui, e e ya rafindi yi bɔxi mabiri, i naxan fixi e babae ma, a nun yi taa mabiri, i naxan sugandixi, a nun yi banxi mabiri, n naxan tixi i bɛ, ³⁹ i xa na fe mato kelife koore ma i magoroxi dennaxɛ, i xa i tuli mati e xa maxandi nun e wa xui ra, i xa kiiti tinxinxɪ sa e bɛ, i xa diɲɛ i xa ɲama ma naxan yunubi rabaxi i ra. ⁴⁰ Yakɔsi, n Marigi Ala, i xa muxu xa maxandi mato, i xa a rame, muxu naxan nabaxi yi banxi kui.»

⁴¹ «Yakɔsi n Marigi Alatala, keli, i fa i xa malabude, i tan nun i sɛnbɛ xa lu saatɛ kankira

ƒɔɔ ra, alako kisi xa lu i xa sɛrɛxɛdubɛɛ bɛ, alako i xa danxaniyatɔɛɛ xa lu hɛɛri kui, n Marigi Alatala. ⁴² N Marigi Alatala i naxa i xa mixi sugandixi rabɛɛn, i xa ratu i xa konyi Dawuda xa dugutɛɛɛna ma.»

7

Ala xa nɔrɛ gorofɛ a xa hɔrɔmɔbanxi kui (Isirayila Mangɛ I 8:62-66)

¹ Sulemani to ɛɛ salide, tɛ naxa goro keli koore ma, a sɛrɛxɛ gan daaxi nun sɛrɛxɛ gbɛtɛɛ birin gan. Alatala xa nɔrɛ fan naxa hɔrɔmɔbanxi rafe.

² Sɛrɛxɛdubɛɛ mu nɔ sode Alatala xa banxi kui, barima Alatala xa nɔrɛ nu bara a xa banxi rafe.

³ Isirayilakae birin to tɛ nun Alatala xa nɔrɛ to hɔrɔmɔbanxi kui, e naxa e yatagie rafelen bɔxi ma, e fa Alatala matɔɔɔ yi masenyi ra, «Ala fan, a xa fonisireya mu jɔnma abadan.»

⁴ Mangɛ nun jama birin naxa sɛrɛxɛ ba Alatala bɛ. ⁵ Mangɛ Sulemani naxa ninge wulu mɔxɔɛn nun firin ba sɛrɛxɛ ra, a nun yɛxɛɛ wulu kɛmɛ mɔxɔɛn. Na dangi xanbi, mangɛ nun jama naxa Ala xa banxi rabi. ⁶ Sɛrɛxɛdubɛɛ nun Lewikae naxa ti e tide e boore ya ra. Bɛɛtibaseɛ, mangɛ Dawuda nu bara naxɛɛ yailan Alatala matɔɔɔfe ra, nu na Lewi bɛɛtibae yi ra. E naxa Alatala matɔɔɔ yi masenyi ra, «Ala xa fonisireya mu jɔnma abadan.» Sɛrɛxɛdubɛɛ tan naxa sarae fe, Isirayilakae birin fa keli, e ti.

⁷ Sulemani naxa tɛtɛ yire raseniyɛn sɛrɛxɛ ra Alatala xa hɔrɔmɔbanxi ya ra. A naxa sɛrɛxɛ gan daaxie gan naa, a nun xanunteya sɛrɛxɛɛ naxɛɛ findi a ture yiree ra, barima yɔxui sɛrɛxɛbade,

Sulemani naxan yailanxi, a xurun na serexee birin be. ⁸ Sulemani nun Isirayilakae birin sali raba ne xi solofere bun ma. Nama gbege fa ne kelife Xamata han Misira xure. ⁹ A xi solomasaxan nde, e naxa sali xungbe raba. E nu bara serexebade raseniyen xi solofere bun ma. Na dangi xanbi, e man naxa sali xi solofere gbete bun ma. ¹⁰ Kike solofere nde, xi mɔxɔɔɛn nun saxan loxɔe, Sulemani naxa jama ragbilen e xɔnyi. E birin nu bara seewa e boje kui fe fanyi ra, Alatala naxan nabaxi Dawuda, Sulemani, nun a xa jama Isirayila be.

¹¹ Sulemani to ge Alatala xa banxi nun a xa mange banxi wali ra, a to a waxɔnfe birin nakamali na wali firinyi xa fe ra, ¹² Alatala naxa mini Sulemani ma kɔe ra, a a masen a be, «N bara i xa dube suxu. Yi banxi bara findi serexebade ra. N bara na nate tongo. ¹³ N na koore balan temui naxe, tune mu fa, xa na mu a ra n na katoe yamari temui naxe, e xa sa boxi tuxunsan, xa na mu a ra n na fa fure jaaxi ra n ma jama ma, ¹⁴ xa n ma jama, n xili falaxi naxan xun, naxa e magoro, e n maxandi, e fa gbilen e xa wali kobie foxo ra, n nan n tuli matima ne e ra koore ma, n fa e xa yunubie xafari, n e xa boxi rayalan. ¹⁵ Yakosi n nan n yae tima ne yi yire ra. N nan n tuli matima ne maxandie ra naxee rabama be. ¹⁶ N bara nate tongo n xili xa fala be abadan. N yae nun n boje mu kelima be.»

¹⁷ «I tan fan, xa i jere n ma kira xon ma alo i baba Dawuda, i fa n ma yaamarie, n ma seriye, nun n ma xaranyi suxu a fanyi ra, ¹⁸ n i xa mange

kibanyi mabanbanma nɛ, alɔ n a rasaataxi i baba Dawuda bɛ ki naxɛ. N a masen nɛ a bɛ, ‹Isirayila mangɛya mu bama i bɔnsɔɛ yi ra.› ¹⁹ Kɔnɔ xa wo wo kobe so n na, wo fa gbilen n ma sɛriyɛ nun n ma yaamarie fɔxɔ ra, xa wo sa tuubi Ala gbɛtɛɛ bɛ, ²⁰ n wo talama nɛ n ma bɔxi ma, n naxan fixi wo ma, n yi banxi rakasan yɛ i, n naxan findixi n xili falade ra. Na tɛmɛi sie birin fama nɛ yeledɛ Isirayila xa fe ma, e yo wo ma. ²¹ Mixie nɛ dangima yi banxi itexi ra, e dɛ ixarama nɛ, e a fala, ‹Alatala yi bɔxi nun yi banxi xa fe ralɔxi yi mɔɔli ra munfe ra?› ²² E e yaabima nɛ, ‹Ala yi birin niyaxi e ra nɛ barima e bara gbilen e babae Marigi Alatala fɔxɔ ra, naxan e ramini Misira bɔxi ra. E bara e tagi ixiri ala gbɛtɛɛ batufe ra, e tuubi e bɛ. E yi tɔɔrɛ sɔtɔxi na nan ma.›»

8

Sulemani xa wali gbɛtɛɛ (Isirayila Mangɛɛ I 9:10-28)

¹ Nɛ mɔxɔɔnɛn bun ma, Sulemani naxa Alatala xa banxi nun a yɛtɛ banxi ti. ² A naxa taaɛ yailan, Xirami naxɛɛ so a yi ra, a fa Isirayilakɛ rasabati naa. ³ Sulemani naxa Xamata Soba gere, a nɔ a ra. ⁴ A naxa Tadimoro ti gbɛngberenyi ma, a nun taa gbɛtɛɛ Xamata bɔxi ma mangɛ harige ragatama dɛnnaxɛ. ⁵ A naxa Beti Xoron Fuge nun Beti Xoron Labe ti, a na taaɛ makanta tɛtɛ fanyie nun naadɛ xungbee ra. ⁶ A naxa Baalati ti a nun taa gbɛtɛɛ mangɛ harige ragatama dɛnnaxɛ, alɔ sɔɔri ragiseɛ nun soeɛ. Sulemani naxa yire

gbegbe ti a yete be Darisalamu, Liban, nun a xa boxi birin a naxan yamarima.

⁷ Xitikae, Amorikae, Peresikae, Hiwikae, nun Yebusukae naxee lu Isirayila boxi ma, naxee mu findi Isirayilakae ra, ⁸ Isirayilakae mu naxee faxa, Sulemani naxa e findi konyie ra. Han to e na na ki ne. ⁹ Sulemani mu tin Isirayilaka yo xa findi konyi ra a xa walie xa fe ra, barima geresoe nun soori xunyie nan nu lanxi e tan ma, e nu meenima a xa soori ragisee nun a xa soe ma. ¹⁰ Mange Sulemani naxa mixi keme firin mixi tongo suuli ti xunyie ra pama xun. ¹¹ Sulemani naxa Firawuna xa di gine tongo Dawuda xa taa kui, a a ratunu banxi gbete kui, a naxan tixi a be. A naxa a fala, «N ma gine mu luma Isirayila mange Dawuda xa banxi kui, Alatala xa saate kankira na dennaxe. Naa findixi yire seniyenxi nan na.»

¹² Sulemani nu serexe gan daaxie bama Alatala be, a xa serexebade fari naxan nu tixi hɔrɔmɔbanxi ya ra. ¹³ A serexee ba ne alo Annabi Munsu a yamari ki naxe loxo yo loxo, malabui loxose ra, kike neene ra, nun sali xungbe saxanyie ra ne yo ne. Nee findi Taami Lebinitare Sali, Loxunyie Sali, nun Bage Ti Sali nan na.

¹⁴ Sulemani naxa a baba Dawuda xa natse rakamali serexedubee nun Lewikae xa fe ra. Kankan nu a gbe wali rabama. Lewikae nu Ala matoxoma, e man nu fa serexedubee mali. Naade kantee fan naxa e gbe wali raba, kankan naxa ti a tide alo Ala xa mixi Dawuda a yamari ki naxe. ¹⁵ Serexedubee nun Lewikae mu mange xa yaamari yo matandi, hali a naxan fala naafuli

xa fe ra. ¹⁶ Sulemani xa wali birin kamali na ki nɛ, kelifɛ Alatala xa banxi kɔɔrin lɔxɔɛ ma, a sa dɔxɔ a rapɔnyi ra. Alatala xa banxi wali birin raba nɛ, a kamali a fanyi ra.

¹⁷ Na to dangi Sulemani naxa siga Esiyon Geberi nun Elata baa dɛ ra Edon bɔxi ma. ¹⁸ Mangɛ Xirami naxa kunkuie nun e rapɛrɛma fanyie rasanba Sulemani ma. Nee naxa sa a gbee xun ma Ofiri bɔxi ma, alako e xa xɛɛma kilo wulu fu nun suuli kilo kɛmɛ saxan tongo mangɛ Sulemani bɛ. E nun mangɛ Sulemani xa walikɛɛ naxa siga na ra Sulemani xɔn ma.

9

Seeba mangɛ ginɛ sigafɛ Darisalamu (Isirayila Mangɛ I 10:1-13)

¹ Seeba mangɛ ginɛ to Sulemani xili xa gboe mɛ, a naxa siga Darisalamu maxɔrinyi xɔrɔxɔɛ tide a ma, alako a xa a xa lɔnni mato. A xa kuntigie naxa a mati naa, e naxa labundɛ, xɛɛma gbegbe, nun gɛmɛ tofanyie xanin jɔxɔmɛɛ fari sanbasee ra. A naxa maxɔrinyi gbegbe ti Sulemani ma. ² Sulemani naxa a xa maxɔrinyi birin yaabi, na sese mu nu xɔrɔxɔ a bɛ.

³ Seeba mangɛ ginɛ to gɛ Sulemani xa lɔnni tode, a nun a xa banxi a naxan tixi, ⁴ a xa baloe naxan saxi a xa teebili ma, a xa walikɛɛ nun e xa dugi tofanyie, a nun a xa sɛrɛxɛɛ a naxee bama Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui, a dɛ naxa ixara na fe birin ma. A naxa a fala mangɛ bɛ, ⁵ «N fe naxee birin mɛxi n ma bɔxi ma i xa masenyie nun i xa lɔnni xa fe ra, na birin bara findi nɔndi ra. ⁶ Beenun n xa be to n yetɛ ra, n mu nu laxi

e xa masenyi ra. Kɔnɔ yakɔsi n bara a kolon i xa lonni gbo dangife e naxan masenxi n bɛ. E fe naxan birin tagi rabaxi n bɛ i xa fe ra, i xili dangi na birin na. ⁷ Nɛlexinyi na i xa mixie bɛ, nɛlexinyi na i xa konyie bɛ, barima e na i sɛɛti ma tɛmui birin i xa lonni ramɛfe ra. ⁸ Tantui na i Marigi Alatala bɛ, naxan hinnɛxi i ra, a fa i dɔxɔ a xa mangɛ kibanyi kui, i xa mangɛya raba alo a wama a xɔn ma ki naxɛ. I Marigi Ala na raba nɛ barima Isirayila rafan a ma, a man wama Isirayila xa bu tɛmui birin. A i findi nɛ e xa mangɛ ra, alako i xa e yamari tinxinyi nun nɔndi ra.» ⁹ A naxa xɛɛma kilo wulu naani fi mangɛ ma, a nun labundɛ gɛgɛbe nun gɛmɛ tofanyie. Kabi na tɛmui, na labundɛ mɔɔli mu toma Isirayila, Seeba mangɛ ginɛ naxan fixi mangɛ Sulemani ma.

¹⁰ Xirami nun Sulemani xa walikɛ naxɛe fa xɛɛma ra kelife Ofiri bɔxi ma, nɛe man naxa fa wuri nun gɛmɛ tofanyie ra a bɛ. ¹¹ Mangɛ naxa na wuri rawali Alatala xa hɔrɔmɔbanxi sode dɛe ra, a nun mangɛ xa banxi sode dɛe ra. A man naxa na wuri rawali kɔrae yailanfe ra bɛɛtibae bɛ. Na fe mɔɔli mu nu toxi Yudaya sinden. ¹² Mangɛ Sulemani naxa Seeba mangɛ ginɛ waxɔnse birin so a yi ra dangife a tan naxan sanbaxi a ra. Na xanbi, a naxa gbilen a xa bɔxi ma, a tan nun a xa konyie.

Sulemani xa bannaya

(Isirayila Mangɛɛ I 10:14-29)

¹³ Nɛ yo nɛ Sulemani nu xɛɛma kilo wulu mɔxɔpɛn nun firin, kilo kɛmɛ senni tongo naani nun naani sɔtɔma, ¹⁴ bafe a nu naxan sɔtɔma

yulɛ yi duuti ra. A man nu xɛɛma nun gbeti sotoma mangɛ nun gominae ra Arabu bɔxi ma. ¹⁵ Mangɛ Sulemani naxa wure lefa kɛmɛ firin maso xɛɛma ra, kankan nafalaxi xɛɛma kilo solofere nan na. ¹⁶ A man naxa wure lefa xunxuri kɛmɛ saxan maso xɛɛma ra, kankan masoxi xɛɛma kilo saxan nan na. A naxa e gbaku banxi kui, naxan xili falama Liban fɔtɔn banxi. ¹⁷ Mangɛ naxa kibanyi xungbe yailan sili jinyi ra, a fa a maso xɛɛma tinse ra. ¹⁸ Na kibanyi te see findixi xɛɛma nan na, kibanyi nu na yete masolixi firin tagi. ¹⁹ Yetɛ fu nun firin fan masolixi nu na te see sɛɛtie ma, senni na yirefanyi ma, sennie na kɔɔla ma. Na kibanyi maniyɛ mu nu na mangataa yo kui sinden. ²⁰ Mangɛ Sulemani xa pɔɔti birin nun Liban fɔtɔn banxi xa pileti birin findixi xɛɛma nan na. A mu nu gbeti rawalima fefe ma. ²¹ Kunkuie nu na mangɛ yi ra naxee nu luma siga ra Tarasisi jɛ saxan yo jɛ saxan xɛɛma, gbeti, sili jinyi, kule, nun xɔni tofanyi tongode. Xirami xa walikɛɛ nu a malima na wali kui.

²² Mangɛ Sulemani xa bannaya nun a xa lɔnni naxa gbo yɛ dangi bɔxi mange birin na. ²³ Bɔxi mange birin nu wama Sulemani xa lɔnni ramɛfe Ala naxan fixi a ma. ²⁴ Nee birin nu mange sanbama gbeti, xɛɛma, dugie, geresosee, labundɛɛ, soe, nun sofalee ra jɛ yo jɛ. ²⁵ Soe nun sɔɔri ragise ragatade wulu naani nu na Sulemani yi ra. Sɔɔri soe ragi wulu fu nun firin fan nu na a yi ra taa makantaxie nun Darisalamu kui, mangɛ xɔnyi. ²⁶ Mangɛ birin, kelife xure xungbe ma, sa dɔxɔ Filisita bɔxi ra, han a sa dɔxɔ

Misira naaninyi ra, e birin nu na a xa yaamari bun ma. ²⁷ Mangɛ nan a niya gbeti xa wuya Darisalamu alo gɛmɛ xɔri. Sɛdiri wuri fan naxa wuya alo sikomoro wuri na Sefela bɔxi ma ki naxɛ. ²⁸ Sulemani xa soe nu kelima Misira nɛ nun bɔxi gbɛtɛe ma.

Sulemani xa faxɛ

(Isirayila Mangɛe I 11:41-43)

²⁹ Sulemani xa taruxui dɔnxɔɛ, a fɔlɛ nun a rapɔnyi, sɛbɛxi Annabi Natan xa taruxui sɛbɛxi kui, a na Annabi Ahiya Siloka xa namipɔnmɛ masenyi sɛbɛxi kui, nun Annabi Ido xa laa-matunyi masenyi sɛbɛxi kui Nebati xa di Yer-
obowami xa fe ra. ³⁰ Sulemani xa mangɛya naxa bu jɛ tongo naani Darisalamu nun Isirayila xun ma. ³¹ Na xanbi, Sulemani naxa laaxira. E naxa a ragata a babae sɛɛti ma a baba Dawuda xa taa kui. A xa di Robowami naxa ti a jɔxɔɛ ra.

10

Isirayila Robowami matandife

(Isirayila Mangɛe I 12:1-20)

¹ Robowami naxa siga Sikemi, barima Isirayilakae birin nu malanxi naa nɛ, e xa a ti mangɛ ra. ² Nebati xa di Yerobowami to na fe mɛ Misira bɔxi ma, a a gi dɛnnaxɛ Sulemani ma, a naxa gbilen Isirayila. ³ A to Isirayila li, mixi ndee naxa a xili. A nun Isirayilakae birin naxa siga Robowami yire, e a fala a bɛ, ⁴ «I baba muxu suxu nɛ alo konyie. Yakɔsi tan, xa i nde bama muxu xa kote ra i baba naxan dɔxɔ muxu fari, muxu fama i xa yaamari rabatude.» ⁵ A naxa e

yaabi, «Xi saxan na dangi, wo xa fa.» Na kui, jama naxa siga.

⁶ Mange Robowami naxa marasi maxorin forie ma, naxee nu na a baba Sulemani fe ma a xa simaya kui. A naxa e maxorin, «Wo marasi mundun fima n ma n jama yaabima naxan na?»
⁷ E naxa a yaabi, «Xa i fe fanyi rabama jama be, xa i tin e waxonfe ra, xa i woyen fanyi fala e be, e luma ne i xa yaamari bun ma temui birin.»

⁸ Kono Robowami mu tin forie xa marasi ra. A naxa a lanfanmae maxorin a lanma a xa naxan naba. ⁹ A naxe e be, «Wo marasi mundun fima n ma, n jama yaabima naxan na, jama naxan n mayandixi n xa nde ba e xa kote ra n baba naxan doro e fari.» ¹⁰ A lanfanmae naxa a yaabi, «I xa yi jama yaabi yi ki ne, naxee i mayandixi i xa nde ba e xa kote ra i baba naxan doro e fari. I xa a fala e be, «N belexe sole lanmadi xungbo n baba tagi be. ¹¹ Yakosi, n baba xa kote xorocho a naxan dorocho wo ma, n na a xunmasama ne. N baba wo bonbo luxusinyie nan na, kono n tan fama wo bonbode talie nan na.»

¹² Xi saxan to dangi, Yerobowami nun jama naxa siga Robowami yire, naxan nu bara a fala e be, «Xi saxan na dangi, wo xa fa.» ¹³ Mange Robowami naxa e yaabi a xorochoe ra. A mu forie xa marasi tongo fefe ma. ¹⁴ A naxa e yaabi a lanfanmae xa marasi ra, «N baba kote xorochoe naxan dorocho wo xun ma, n na xunmasama ne. N baba wo bonbo luxusinyie nan na, kono n tan fama wo bonbode talie nan na.» ¹⁵ Na kui, mange mu tin a tuli matide jama ra. Marigi Alatala nu bara na ragiri alako a xa a xa masenyi rakamali

a naxan fala Nebati xa di Yerobowami be Annabi Ahiya Siloka saabui ra.

¹⁶ Isirayilakae to a kolon mangɛ mu tin a tuli matide e ra, e naxa a yaabi,

«Muxu gbe se mundun na Dawuda yi?

Ke mu na muxu be Yisayi xa die tagi.

Isirayila xa gbilen e xonyi.

Yakosi Dawuda, i xa meeni i xa banxi ma i yete ra.»

¹⁷ Isirayila birin naxa gbilen e xonyi. Isirayilaka naxee nu sabatixi Yudaya taae kui, e naxa lu Robowami xa yaamari bun ma. ¹⁸ Na dangi xanbi, mangɛ Robowami naxa Hadorami xee, naxan jengi nu saxi wali xoxoxe rabafe xon ma, kono Isirayilakae naxa a magono han a faxa. Na kui, mangɛ Robowami naxa a gi keren na sigafe ra Darisalamu a xa soori ragise kui. ¹⁹ Isirayila Dawuda bonsoe matandi na ki ne. Han to e mu lanxi.

11

Robowami xa mangɛya

(Isirayila Mangɛɛ I 12:21-24)

¹ Robowami to so Darisalamu, a naxa Yuda nun Bunyamin bonsoe soorie malan, geresoe fanyi wulu keme tongo solomasaxan, alako e xa Isirayila gere, Isirayila xa gbilen Robowami xa mangɛya bun ma. ² Kono Alatala naxa a masen a xa mixi Semaya be, ³ «A fala Sulemani xa di Robowami be, Yudaya mangɛ, a nun Isirayilakae birin naxee na Yudaya nun Bunyamin boxi ma, ⁴ «Alatala xa masenyi nan yi ki: Wo naxa te de, sigafe ra wo ngaxakerenyie gerede. Wo birin xa

gbilen wo xonyi, barima n tan nan yi fe ragirixi.»
E naxa Alatala xa woyenyi rabatu, e gbilen, e mu
siga Yerobowami gere de sɔnɔn.

⁵ Robowami naxa sabati Darisalamu, a
taa makantaxie ti Yudaya, ⁶ alɔ Betelɛɛmu,
Etami, Tekowa, ⁷ Beti Suru, Soko, Adulama,
⁸ Gati, Maresa, Sifi, ⁹ Adorayimi, Lakisi, Aseka,
¹⁰ Soraha, Ayalon, nun Hebiron. Robowami yi
taa makantaxie ti Yudaya nun Bunyamin bɔxi
nan ma. ¹¹ A nee yailan a fanyi ra gere ki ma. A
sɔori xunyie lu naa, a baloe, ture, nun weni so
e yi ra. ¹² Wure lefa nun tanbɛɛ nu na e yi ra, e
senbɛ nu gbo. Yuda nun Bunyamin bɔnsɔɛɛ lu
nɛ a xa yaamari bun ma na ki nɛ.

¹³ Sɛrɛxɛdubɛɛ nun Lewikae naxa keli e xonyi
Isirayila bɔxi birin ma, e xa fa Yudaya, e kafu
Robowami ma. ¹⁴ Lewikae nu bara mɛɛ e xa
banxie nun e harige ra sigafe ra Yudaya nun
Darisalamu, barima Yerobowami nun a xa die
mu tin e xa sɛrɛxɛdubɛɛ wali raba Alatala bɛ.
¹⁵ Yerobowami nu bara sɛrɛxɛdubɛɛ ti kuye
batudee ra geyae fari, yɛxɛɛ kontonyi nun ninge
masolixie tixi dɛnnaxɛ kuye ra. ¹⁶ Isirayilaka
naxee nu wama e Marigi Alatala batufe, kelife
bɔnsɔɛ birin, nee naxa bira Lewikae foxɔ ra
sigafe ra Darisalamu, alako e xa sɛrɛxɛ ba e
babae Marigi Alatala bɛ. ¹⁷ Na kui e naxa Sule-
mani xa di Robowami xa mangeya mabanban
Yudaya jɛ saxan bun ma. Na waxati kui, e naxa
jɛrɛ Dawuda nun Sulemani xa kira xɔn ma.

¹⁸ Robowami naxa Yerimoti xa di ginɛ Maha-
lata dɔxɔ. Na ginɛ findi Dawuda xa di xɛmɛ
Yerimoti, nun a xa ginɛ Abixayili, xa di ginɛ nan

na. Abixayili findi Yisayi xa di xeme Eliyabi xa di gine nan na. ¹⁹ Mahalata naxa die bari a be: Yeyusu, Semaraya, nun Sahami. ²⁰ Robowami naxa Abisalomi xa di gine Maaka fan dɔxɔ. Maaka naxa Abiya, Atayi, Sisa, nun Selomiti bari a be. ²¹ Abisalomi xa di gine Maaka nu rafan Robowami ma, dangife a xa ginɛɛ nun a xa konyi ginɛɛ birin na. Gine fu nun solomasaxan nun konyi ginɛɛ tongo senni nu na a yi ra. A naxa di xeme mɔxɔnɛn nun solomasaxan nun di gine tongo senni soto na ginɛɛ ra.

²² Robowami naxa Maaka xa di Abiya findi a xa di fisamante ra. A nu wama na nan xa findi mangɛ ra. ²³ A naxa xaxilimaya raba, a a xa di booree birin nasabati Yudaya nun Bunyamin taa makantaxie kui, a fa baloe nun gine gbege fen e be.

12

Robowami xa mangɛya kanafe (Isirayila Mangɛɛ I 14:25-28)

¹ Robowami xa mangɛya to mabanban, a tan nun Isirayilakae birin naxa Alatala xa seriye rabolo. ² Na bara a niya Misira mangɛ Sisaki xa Darisalamu gere Robowami xa mangɛya ɲɛ suuli nde ra. ³ Soori ragise wulu keren keme firin nun soe ragi wulu tongo senni nan nu na a yi ra. A naxa keli Misira bɔxi ma e nun pama gbege ra, naxee findixi Libiyakae, Sukikae, nun Etiyopikae ra. ⁴ A naxa nɔ Yudaya taa makantaxie ra, a so Darisalamu.

⁵ Na temui, Annabi Semaya naxa siga Robowami yire. Yudaya yareratie fan nu na

naa, barima e fa Darisalamu Sisaki xa fe nan na. A naxa a fala e bɛ, «Alatala xa masenyi nan ya: «Wo bara n nabɛpin, n fan wo rabɛpinma Sisaki sagoe.»» ⁶ Isirayila mangɛ nun yareratie naxa e magoro Alatala bɛ, e fa a fala, «Alatala tinxin.» ⁷ Alatala to a to e bara e magoro a bɛ, a naxa a masen Semaya bɛ, «E to bara e yɛɛ magoro n bɛ, n mu fama e halakide. A gbe mu luxi n xa e rakisi. N ma xɔnɛ mu fama lude Darisalamu ma Sisaki saabui ra. ⁸ Kɔnɔ e xa lu Sisaki xa nɔɛ bun ma sinden, han e xa a kolon, si gbɛtɛɛ xa mangɛya rabatufe nun Ala xa mangɛya rabatufe, naxan fan.»

⁹ Misira mangɛ Sisaki naxa te Darisalamu gereɛde. A naxa naafuli birin tongo naxan nu na Alatala xa banxi nun mangɛ xa banxi kui. A naxa wure lefae fan tongo, Sulemani nu bara naxee maso xɛɛma ra. ¹⁰ Mangɛ Robowami naxa e jɔxɔɛ yailan yɔxui ra, a e taxu sɔɔri mangɛ ra naxee mangɛ xa banxi naaɛɛ makantama. ¹¹ Mangɛ nu sigama Ala xa banxi kui tɛmɛui naxɛ, sɔɔrie nu na wure lefae xaninma a mati ra. E na gɛ na ra, e man nu fa e ragbilen sɔɔri banxi kui. ¹² Robowami to bara a magoro Alatala bɛ, a mu gbaloe sɔto Alatala xa xɔnɛ saabui ra. Na waxati Ala yaragaaxui fanyi nde nu na Yudaya.

¹³ Mangɛ Robowami mangɛya sɔtoxi tɛmɛui naxɛ, a nu bara jɛ tongo naani nun keren sɔto simaya ra. A naxa Isirayila yaamari jɛ fu nun solofere Darisalamu kui, Alatala taa naxan sugandi Isirayila bɔnsɔɛ birin ya ma, alako a xili xa matɔxɔ naa. Robowami nga Amonika nan nu a ra, a xili nɛ Naama. ¹⁴ Robowami fe

naaxi raba ne, barima a mu Alatala fen a boje birin na. ¹⁵ Robowami xa taruxui, a fole nun a raponyi birin sebexi Annabi Semaya xa taruxui kui, a nun Annabi Ido xa laamatunyi masenyi sebexi kui, alako mixi xa a kolon. ¹⁶ Robowami to laaxira, e naxa a ragata a babae seeti ma Dawuda xa taa kui. A xa di Abiya naxa ti a noxe ra.

13

Abiya xa mang'eya (Isirayila Mang'ee I 15:1-8)

¹ Yerobowami xa mang'eya je fu nun solo-masaxan nde ra, Abiya naxa ti mange ra Yudaya.

² A xa mang'eya bu ne je saxan Darisalamu. A nga nu xili ne Mikayahu, Uriyeli Gibeyaka xa di gine. Gere naxa sin Abiya nun Yerobowami tagi.

³ Abiya naxa gere rakeli, a tan nun soori fanyi xeme wulu keme naani, konon Yerobowami naxa soori fanyi xeme wulu keme solomasaxan ti a ya ra.

⁴ Abiya naxa te Semarayima geya fari, Eframi geyae ma, a fa a fala, «Yerobowami nun Isirayilakae, wo wo tuli mati n na. ⁵ Wo mu a kolon Isirayila Marigi Alatala bara Isirayila mang'eya fi Dawuda nun a xa die ma abadan? Na saate mu noma kanade. ⁶ Konon Yerobowami, naxan findixi Dawuda xa di Sulemani xa walike Nebati xa di ra naxa keli, a a marigi matandi. ⁷ Mixi rabejinxi ndee naxa a rabilin, e noe deren Robowami ma, Sulemani xa di naxan mu nu gexi mode, naxan xa manoxunyi xon mu nu kuyaxi. Na kui Robowami mu no e ra.»

⁸ «Yakosi, wo tixi a xa mang'eya nan kanke, Alatala naxan taxuxi Dawuda bonsoe ra. Soori

gbegbe na wo yi ra. Ninge masolixie fan na wo yi ra, Yerobowami naxee yailanxi wo be xεema ra. E bara findi wo xa alae ra. ⁹ Na kui wo bara Haruna xa die rabolo, Alatala naxee tixi sεrexedubee ra. Wo bara wo yete findi sεrexedubee ra, alo si gbeteε a rabama ki naxe. Mixi yo naxan fama tuura lanma nun yεxεε kontonyi solofere ra, alako a xa na wali raba, wo na tima sεrexedube ra ala nde be naxan mu findixi Ala ra.»

¹⁰ «Alatala nan na muxu tan Marigi Ala ra. Muxu mu a raboloxi, muxu man bara tin Haruna xa die xa findi Alatala xa sεrexedubee ra, Lewikae fan xa e xa wali raba. ¹¹ Gεεsege yo gεεsege, nunmare yo nunmare, muxu sεrexe gan daaxie bama Alatala be, muxu surayi ganma sεrexe ra, muxu taami sεrexe sama Ala xa teebili seniye nxi fari, muxu lanpui xεema daaxi radεxema nunmare yo nunmare, barima muxu tan birama muxu Marigi Alatala xa seriye nan foxo ra. Kono wo tan, wo bara a rabolo. ¹² Ala nun a xa sεrexedubee nan na muxu xunye ra. Sarae na muxu yi ra naxee noma xui xungbe ramide alako gere xa ramaxa wo xili ma. Isirayila xa die, wo naxa wo babae Marigi Alatala gere. Wo mu xunnakeli sotoma na kui.»

¹³ Yerobowami xa soorie naxa Yudayakae bilin. Ndee nu na e ya ra, ndee nu na e xanbi ra.

¹⁴ Yudayakae to a to gere na e ya ra, a man na e xanbi ra, e naxa Alatala xili e xui itexi ra, sεrexedubee fa sarae fe. ¹⁵ Yudayakae to e xui ite, Alatala naxa Yerobowami nun Isirayilakae bonbo Abiya nun Yudayakae ya xori.

¹⁶ Isirayilakae naxa e gi Yudayakae ma, Ala naxa

e sa Yudaya sagoe. ¹⁷ Abiya nun a xa pama naxa Isirayila xa sɔɔri fanyi wulu keme suuli faxa na gere kui. ¹⁸ Na findi ne yaagi ra Isirayilakae be. Yudayakae tan xun nakeli ne, barima e babae Marigi Alatala nu bara e mali.

¹⁹ Abiya naxa bira Yerobowami foxo ra, a fa taae rasuxu a yi ra, alo Beteli, Yesana, Eferon, nun e rabilinyie. ²⁰ Yerobowami mu senbe soto Abiya xa waxati. Alatala nan a bonbo, a naxa faxa. ²¹ Kono Abiya xa mangeya mabanban ne a fanyi ra. Gine fu nun naani nu na a yi ra. E di xeme moxonen nun firin bari, nun di gine fu nun senni.

²² Abiya xa taruxui gbete, a naxan nabaxi nun a naxan falaxi, a sebexi Annabi Ido xa taruxui sebexi kui. ²³ Abiya to laaxira, e naxa a ragata a babae seti ma Dawuda xa taa kui. A xa di Asa naxa ti a joxoe ra.

14

Asa xa mangeya

¹ Asa naxa fe fanyi raba tinxinyi kui a Marigi Alatala ya xori. ² A naxa serexebadee kana yire itexie kuye nu batuma dennaxe. A man naxa kuye gemee nun Aseri wuri masolixie kana. ³ A naxa a fala Yuda bonsoe be a e xa e babae Marigi Alatala fen, e xa a xa seriye nun a xa yaamarie rabatu. ⁴ Asa naxa kuye batude birin kana Yudaya boxi ma, a nun serexebadee surayi nu ganma dennaxe kuyee be. A xa mangeya lu ne bonesa kui a xa waxati. ⁵ A naxa taa makantaxie ti Yudaya, bonesa nu na boxi birin ma. Gere yo mu nu na naa na jee bun ma Alatala saabui ra.

⁶ Asa naxa a fala Yudayakae bɛ, «Won xa yi taae yailan alako e xa senbɛ sɔtɔ. Won xa tɛtɛ nun wure naade ti. Han ya yi bɔxi findixi won gbe nan na, barima won bara won Marigi Alatala fen. Na bara a niya won xa lu bɔɲɛsa kui yi waxati.» Na kui e naxa bɔnbɔ wali ra, na birin naxa sɔɔneya.

⁷ Yudaya sɔɔri xɛmɛ wulu kɛmɛ saxan nu na Asa yi ra. Wure lefa xungbee nun tanbɛe nu na e yi ra. Bunyamin sɔɔri xɛmɛ wulu kɛmɛ firin tongo solomasaxan fan nu na. Wure lefa lanmadie nun xalie nu na e yi ra. E birin findi gereso ɲalamae ra.

⁸ Sera Kusika naxa mini e gereɗe sɔɔri gali ra. Sɔɔri ragise kɛmɛ saxan nu na e yi ra. E naxa siga han Maresa. ⁹ Asa fan naxa siga naa e gereɗe. E birin naxa ti gere ki ma Sɛfata gulunba Maresa mabiri. ¹⁰ Asa naxa a Marigi Alatala maxandi, «Alatala, i maniyɛ mu na naxan nɔma senbetare malide senbɛmae ya i. Muxu Marigi Alatala, i xa muxu mali. Muxu bara muxu xaxili ti i ra yi gere xungbe xa fe ra. Alatala i tan nan na muxu Marigi Ala ra. I naxa tin mixi yo xa nɔ i ra.»

¹¹ Alatala naxa Kusikae bɔnbɔ Asa nun Yudayakae ya xɔri, e naxa e gi. ¹² Asa nun a xa sɔɔri gali naxa bira e fɔxɔ ra han Gerara. Kusika gbegbe naxa faxa. E mu nɔ e yetɛ sɔtode sɔnɔn, barima Alatala nun a xa senbɛmae nu bara gɛ e xun nakanade. Yudayakae naxa harige gbegbe xanin. ¹³ E naxa taae birin kana Gerara rabilinyie, barima mɛnnikae mu suusa Alatala ya ra. E naxa harige gbegbe ba e yi ra barima bannaya nu na mɛnni ki fanyi ra. ¹⁴ E naxa

xuruse kanyie fan suxu, e xurusee nun ꞑoxomεe ba e yi ra, e gbilen Darisalamu.

15

Asa kuyee kanafe

¹ Ala Xaxili to goro Odedi xa di Asaraya ma, ² a naxa siga Asa yire, a a masen a βε, «Asa, Yudayakae, nun Bunyaminkae, wo wo tuli mati n na. Xa wo bira Alatala foxo ra, a fan na wo foxo ra. Xa wo a fen, wo a toma νε. Kono xa wo a rabolo, a fan wo raboloma νε. ³ Ne wuyaxi Isirayila mu Ala ꞑipe fen. Serexedube mu nu na naxan e xaranma. Seriyε mu nu na boxi ma. ⁴ Kono e xa tōre kui, e naxa gbilen Isirayila Marigi Alatala ma. E to a fen, a naxa tin e xa a to. ⁵ Na waxati mixi mu nu ꞑerema bōresa kui, barima fe xōrōxōe nu na boxi birin ma. ⁶ Sie nu e boore gerema, tae nu e boore gerema. Ala nan na tōre mōoli birin niyaxi e ra. ⁷ Kono wo tan, wo wo senβε so, wo wo tun nabexi, barima wo xa wali sare fama νε ragbilende wo ma.»

⁸ Mang'e Asa to Annabi Odedi xa namipōnme masenyi με, a naxa limaniya, a fa kuye birin kana Yudaya nun Bunyamin boxi ma, a nun a taa naxee masoto Eframi geya yire. A man naxa Alatala xa serexebade yailan, naxan nu na hōrōmōbanxi ya ra. ⁹ A naxa Yudayakae nun Bunyaminkae birin malan, a nun xōpe naxee kelixi Eframi, Manasi, nun Simeyōn bōnsōee xa boxie ma. Kabi e naxa a to Marigi Alatala nu na nee sesti ma, xōpe gbege naxa kafu e ma kelife Isirayila boxi ma. ¹⁰ Na malanyi raba Darisalamu

nɛ kike saxan nde Asa xa mangɛya jɛ fu nun suuli nde ra. ¹¹ Na lɔxɔɛ e naxa xuruse xungbe kɛmɛ solofere nun xuruse lanma wulu solofere ba sɛrɛɛ ra Alatala bɛ. E nee soto na gere nan kui. ¹² E naxa natɛ tongo e xa e babae Marigi Alatala fen e bɔjɛ nun e nii birin na. ¹³ Mixi yo tondi Isirayila Marigi Alatala fende, na kanyi lan nɛ a xa faxa, dimɛdi yo, fori yo, xɛmɛ yo, xa na mu ginɛ. ¹⁴ E naxa e rakali Alatala ra e xui itexi ra, e fa sarae nun feri fe. ¹⁵ Yudayakae birin naxa sɛɛwa yi marakali ra, barima e a rabaxi e bɔjɛ birin nan na. E nu bara Alatala fen sɔɔbɛ ra, a tan nan bara tin e xa a to. Alatala naxa bɔjɛsa lu e xa bɔxi birin ma.

¹⁶ Mangɛ Asa man naxa a mama Maaka tide magoro, barima a nu bara Asera kuye yailan. Asa naxa a xa kuye yensen, a fa a gan Sediron gulunba kui. ¹⁷ Kɔnɔ hali Asa to nu bara a yetɛ fi Alatala ma a xa simaya birin kui, a mu gɛ kuye batudee birin kanade Isirayila geyae fari. ¹⁸ A naxa gbeti, xɛɛma, nun se gbɛtɛ raso Ala xa banxi kui, a tan nun a baba naxee fixi Ala ma. ¹⁹ Gere yo mu lu Isirayila bɔxi ma, han Asa xa mangɛya jɛ tongo saxan nun suuli nde.

16

Asa xa mangɛya rapɔnyi (Isirayila Mangɛɛ I 15:16-22)

¹ Asa xa mangɛya jɛ tongo saxan nun senni nde, Isirayila mangɛ Baasa naxa te Yudaya gereɗe. A naxa Rama yailan, alako Yudaya mangɛ Asa nun a xa mixie naxa fɛɛrɛ soto sofe ra mɛnni e xa e kerɪ. ² Asa naxa gbeti nun xɛɛma

tongo Alatala xa banxi nun mangɛ xa banxi kui, a fa xɛrae xɛɛ Siriya mangɛ Ben Hadada yire Damasi yi masenyi ra, ³ «Won xa saate xiri won tagi alɔ n baba nun i baba a raba ki naxe. Sanba se nan ya, xɛema nun gbeti, saate kana naxan ma i nun Baasa tagi, alako a xa makuya n na.»

⁴ Ben Hadada naxa tin mangɛ Asa xa masenyi ra. A naxa a xa soori xunyie xɛɛ Isirayila taae suxude. E naxa Iyono, Dana, nun Abeli Mayimi suxu, a nun taa gbetɛ baloe nu ragatama dennaxe Nafatali boxi ma. ⁵ Baasa to na fe mɛ, a naxa Rama taa tife wali iti. ⁶ Na wali to iti, mangɛ Asa naxa fa Yudayakae ra, e fa gemɛ nun wurie xanin, Baasa nu naxee rawalima Rama. E naxa na birin nawali Geba nun Misipa tife ra.

⁷ Na temui Annabi Xanani naxa siga Yudaya mangɛ Asa xɔn, a a fala a bɛ, «I to i xaxili ti Siriya mangɛ ra i Marigi Alatala noxoɛ ra, Siriya xa soorie bara gɛ e yetɛ soɔɔde i ya ra. ⁸ Kusikae nun Libiyakae xa soori gali gbo, soori ragise nun soe na e yi ra. Kɔno Alatala mu e sa i sago xɛ i i xaxili ti a ra temui naxe? ⁹ Alatala adamadi birin matoma nɛ alako a xa a kolon naxee e boɛ fixi a ma. I bara lu alɔ xaxilitare yi fe kui. Yakɔsi gere luma nɛ i xa boxi ma temui birin.» ¹⁰ Asa naxa xɔno na namipɔnmɛ ma, a fa a raso geeli kui, a nun mixi gbete naxee mu rafanxi a ma.

¹¹ Asa xa taruxui, a foɛ nun a rapɔnyi, a seɓexi Yudaya nun Isirayila mangɛ xa taruxui kui. ¹² A xa mangɛya jɛ tongo saxan nun solomanaani nde, fure jaaxi naxa Asa suxu a sanyie ma. Na kui a mu Alatala fen, a seribae gbansan nan fen na fure xa fe ra. ¹³ A xa mangɛya jɛ tongo naani

nun keren nde, Asa naxa laaxiraya. ¹⁴ E naxa a ragata a xa gaburi gexi kui Dawuda xa taa. E naxa a beɛ sade nde ma, labunde fanyi nu saxi dennaxe ma. Surayi gbegbe fan naxa gan a fure be.

17

Yehosafati xa mang'eya

¹ Asa xa di Yehosafati naxa ti mange ra a baba ꞓɔxɔe ra. A naxa a senbe so Isirayila xili ma. ² A naxa soorie lu Yudaya taa makantaxie birin kui. A man naxa e lu taae kui, a baba nu bara naxee soto Yudaya nun Efirami boxi ma. ³ Alatala naxa Yehosafati mali, barima a nu jɛrema a baba Dawuda xa kira singe nan xɔn, a mu Bali kuye batu. ⁴ A nu a baba Marigi Ala nan batuma, a bira a xa yaamarie foxo ra, Isirayila mu nu tinma naxee ra. ⁵ Alatala naxa Yehosafati xa mang'eya mabanban, Yudayakae birin nu fama buɲae ra a xɔn. A xa naafuli nun a xili fanyi naxa gbo. ⁶ A boje naxa bira Alatala foxo ra. A naxa kuye batudee kana Yudaya geyae fari, a man naxa Aseri kuye wuri daaxie kana na.

⁷ A xa mang'eya je saxan nde, a naxa a xa kuntigie Ben Xayili, Abadiyasi, Sakari, Netaeeli, nun Mike xee mixie xarande Yudaya taae kui. ⁸ Lewikae xilie nan ya, naxee siga e matide: Semaya, Netaniya, Sebadaya, Asaheli, Semiramoti, Yonatan, Adoniya, Tobiya, Tobo Adoniya. Serexedubee xilie nan ya, naxee siga e matide: Elisama nun Yehorami. ⁹ E naxa Alatala xa kitaabui xanin e xɔn ma, e xa Tawureta Munsa xaran mixie be Yudaya taa birin kui.

¹⁰ Alatala xa yaragaaxui naxa lu si gbɛtɛe yi ra Yudaya rabilinyi, e mu Yehosafati gere sɔnɔn. ¹¹ Filisitakae naxa fa bunɛe nun duuti ra Yehosafati xɔn. Arabue fan naxa fa yɛxɛɛ kontonyi wulu solofere kɛmɛ solofere ra, a nun sikɔtɛ wulu solofere kɛmɛ solofere. ¹² Yehosafati xa fe nu tema a fanyi ra. A naxa yire makantaxie ti Yudaya, a nun taa gbɛtɛe baloe ragatama dɛnnaxɛ. ¹³ Baloe gbegbe nu na a yi ra Yudaya taae kui. A xa sɔorie fan nu wuya Darisalamu.

¹⁴ Na sɔorie xasabi nan ya e denbaya ki ma: fatanfe Yuda bɔnsɔɛ ra, sɔori wulu wulu mangɛ Adina, a nun a xa sɔori jalama mixi wulu kɛmɛ saxan. ¹⁵ Mangɛ Yehoxanan nu na a sɛeti ma, a nun xɛmɛ wulu kɛmɛ firin xɛmɛ wulu tongo solomasaxan. ¹⁶ Sikiri xa di Amasiya fan nu na a sɛeti ma, a nun a xa sɔori jalama wulu kɛmɛ firin. Amasiya nu bara a yetɛ fi Alatala ma. ¹⁷ Fatanfe Bunyamin bɔnsɔɛ ra, sɔori jalama Eliyada, a nun a xa sɔori wulu kɛmɛ firin nu na. Xalie nun wure lefae nu na e yi ra. ¹⁸ Yehosabadi nu na a sɛeti ma, a nun a xa sɔori wulu kɛmɛ wulu tongo solomasaxan. Geresose fan nu na e yi ra. ¹⁹ Sɔorie nan na ki naxee nu na mangɛ bun ma, bafe naxee nu na Yudaya taa makantaxie kui.

18

Yehosafati nun Axabi (Isirayila Mangɛ I 22:1-28)

¹ Yehosafati naxa bannaya nun binye gbegbe soto. A naxa saate xiri e nun Isirayila mangɛ

Axabi tagi futi nde saabui ra. ² Ne ndee to dangi, a naxa siga Axabi yire Samari. Axabi naxa xuruse lanmae nun a xungbe gbegbe ba serexe ra a be nun a xa mixie be. A naxa a maxandi a xa bira a foxo ra sigafe ra Ramoti gere de Galadi boxi ma. ³ Isirayila mange Axabi naxa a fala Yudaya mange Yehosafati be, «Won birin na a ra sigafe ra Ramoti Galadi boxi ma?» Yehosafati naxa a yaabi, «Iyo, i tan yo n tan yo, won birin keren. Won ma pamae fan birin keren. Won birin nan sigama gere sode.»

⁴ Yehosafati naxa a fala Isirayila mange be, «Yakosi n bara i maxandi, won xa Alatala sagoe fen yi fe kui.» ⁵ Isirayila mange naxa namionme keme naani malan, a e maxarin, «A a lanma ka a mu lanma won xa siga Ramoti gere de Galadi boxi ma?» E naxa a yaabi, «Wo te, Ala fama e sade i sagoe mange.» ⁶ Kono Yehosafati naxa mange maxarin, «Alatala xa namionme nde mu na be, won noma naxan maxarinde?» ⁷ Isirayila mange naxa Yehosafati yaabi, «Xeme keren peti nan be, won noma Alatala maxarinde naxan saabui ra, kono a mu rafa n ma, barima a gbaloe fe nan gbansan falama n ma fe ra. A mu xun nakeli fe yo falama n be. A xili Mike. Yimila xa di na a ra.» Yehosafati naxa a fala, «A mu lanma mange xa yi woyen mooli fala.» ⁸ Na kui, Isirayila mange naxa a xa batula keren xili, a a fala a be, «Fa Yimila xa di Mike ra n be keren na.»

⁹ Isirayila mange nun Yudaya mange Yehosafati nu doxoxi e xa kibanyie kui, mange donmae ragoroxi e ma. E nu na lonyi ma, Samari taa sode de ra. Namionmee nu na e xa

masenyie tife e be. ¹⁰ Kenaana xa di sedekiya nu bara feri wure daaxie yailan, a fa a fala mangʻe be, «Alatala xa masenyi nan ya: Wo Siriyakae bɔnbɔma yi ferie nan na han e sɔntɔ.»

¹¹ Namijnɔnmɛ birin nu na masenyi mɔoli nan falama e be. E naxa a fala, «Wo te Ramoti Galadi bɔxi ma. Wo xun nakeli nan sɔtoma, Alatala fama e sade mangʻe sagoe.»

¹² Xɛera naxan siga Mike xilide, na naxa a fala a be, «I bara a to, namijnɔnmɛ birin bara lan e xa fe fanyi fala mangʻe be. I fan xa kata, wo xui xa lu keren, i xa fe fanyi fala a be.» ¹³ Mike naxa a fala, «Alatala njɛ na a ra. N Marigi Alatala na naxan yo masen, n na nan falama.» ¹⁴ A to mangʻe yire li, mangʻe naxa a fala a be, «Mike, a lanma ka a mu lanma muxu xa siga gere sode Ramoti Galadi bɔxi ma?» Mike naxa a yaabi, «Wo te, wo xun nakeli nan sɔtoma. Alatala fama e sade wo sagoe.» ¹⁵ Kɔnɔ mangʻe naxa gbilen a fala ra a be, «N jan bara a fala i be sanya wuyaxi, i xa i kali nɔndi yati nan falafe ra n be Alatala xili ra.» ¹⁶ Mike naxa a yaabi,

«N bara Isirayila birin to

yensenxi geyae fari,

alɔ xuruse rabɛpinxie.

Alatala xa masenyi nan ya:

Marigi mu na yi nama be.

Kankan xa gbilen a xɔnyi bɔnesa kui.»

¹⁷ Isirayila mangʻe naxa a fala Yehosafati be, «N mu a fala xɛ i be, a mu nɔma fe fanyi masende n ma fe ra, fo a jaaxi tun?» ¹⁸ Na temui Mike naxa a fala, «Yakɔsi, wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra. N bara Alatala to a xa kibanyi kui, a

xa malekɛ gali nu tixi a yirefanyi nun a koola ma. ¹⁹ Alatala naxa a fala, «Nde wama sigafe xaxili kobi rasode Isirayila mangɛ Axabi xunyi, a xa sa Ramoti gere Galadi boxi ma alako a xa faxa?» Nde naxa a yaabi xaxili nde ra, nde fan naxa a yaabi xaxili gbete ra. ²⁰ Na kui jinne nde naxa mini, a ti Alatala ya i, a a fala, «N tan noma ne a ra.» Alatala naxa a maxorin, «Di?» ²¹ A naxa a yaabi, «N sigama ne, n fa wule fala mangɛ be a xa namipɔnmɛe saabui ra.» Alatala naxa a fala a be, «A madaxu ki nan na ki. Siga, i xa sa na raba.» ²² Yakosi, Alatala bara wule sa i xa namipɔnmɛe dei. Ala bara nate jaaxi tongo i xa fe ra.»

²³ Na temui, Kenaana xa di sedekiya naxa a maso, a Mike de ragarin, a fa a fala, «Alatala Xaxili minixi kira mundun na n ma n xa woyen i be?» ²⁴ Mike naxa a yaabi, «I fama a tode a fanyi ra, i na so i noxunfe banxie kui temui naxe.» ²⁵ Isirayila mangɛ naxa a fala, «Wo Mike tongo, wo sa a taxu taa xunyi Amon, nun mangɛ xa di Yowasi ra. ²⁶ Wo xa a fala, «Mangɛ naxe wo xa yi xeme sa geeli. Wo naxa donse yo so a yi ra fo taami xuntunyie nun ye han n gbilenma temui naxe xaxilisa kui.» ²⁷ Mike naxa a fala, «Xa i gbilen xaxilisa kui, Alatala mu masenyi yo tixi n be.» A man naxa a fala, «Namae, wo n xui suxu.»

²⁸ Isirayila mangɛ nun Yudaya mangɛ Yehosafati naxa te Ramoti Galadi boxi gere. ²⁹ Isirayila mangɛ naxa a fala Yehosafati be, «N na so gere kui, n donma gbete ragoroma ne n ma, kono i tan xa mangɛ donmae ragoro i ma.» Isirayila mangɛ naxa donma gbete ragoro a ma,

e fa siga gere sode. ³⁰ Siriya mangɛ nu bara sɔɔri ragise xunyie yaamari, «Wo naxa sɔɔri lanma nun a xungbe yo gere bafe Isirayila mangɛ ra.»

³¹ Sɔɔri ragise xunyie to Yehosafati to, e naxa a fala, «Isirayila mangɛ nan na ki.» E naxa a rabilin a gere ki ma. Yehosafati naxa Ala maxandi, Alatala fa a demen. Ala naxa e makuya a ra. ³² Sɔɔri ragise xunyie to a to Isirayila mangɛ mu a ra, e naxa gbilen a fɔxɔ ra. ³³ Na temui sɔɔri nde naxa xali woli, na xali naxa sa a ilan Isirayila mangɛ Axabi ra, a a sɔxɔ a kanke gbuli ma a xa wure donma de firinyie tagi. Mangɛ naxa sɔɔri ragise rapɛrɛma yaamari, «Gbilen xanbi, won xa mini yi gere kui. N bara maxɔnɔ.» ³⁴ Gere naxa xɔrɔxɔ na lɔxɔɛ birin. Isirayila mangɛ naxa a kilɔn a xa sɔɔri ragise ra Siriyakae ya i han nummare. A naxa faxa soge dula temui.

19

Yehosafati na Ala xa mangɛya bun ma

¹ Yudaya mangɛ Yehosafati naxa gbilen a xɔnyi Darisalamu bɔɛsa kui. ² Annabi Xanani xa di Yehu naxa siga Yehosafati yire, a a fala a be, «I mixi kobi malixi munfe ra? Alatala yaxui nɔma rafande i ma? Alatala bara xɔnɔ i ma na fe ma. ³ Kɔnɔ i fan bara fe fanyi ndee raba alɔ Aseri wuri masolixie kanafe bɔxi ma, i man bara Ala fen i bɔɛ birin na.»

⁴ Yehosafati naxa lu Darisalamu, kɔnɔ a man naxa bɔxi ipɛrɛ keli Beri Seeba, sa dɔxɔ Efirami geya ra, a fa mixie ragbilen e babae Marigi Alatala ma. ⁵ A naxa kiitisae dɔxɔ Yudaya taa

makantaxi birin kui. ⁶ A naxa a fala kiitisae be, «Wo xa wo jengi sa wo xa wali xon ma a fanyi ra, barima wo mu kiiti sama mixie xa fe xa ra, wo na rabama Alatala nan be. Na kui Ala luma ne a xa seriye masen na wo be. ⁷ Yakosi, Alatala xa yaragaaxui xa lu wo be. Wo xa wo xa wali raba soobe ra, barima won Marigi Alatala mu wama muje xon, a mu tinma wo xa mixi rafisa a boore be, a fan mu wama wo xa tinxintareya raba kobiri xa fe ra.»

⁸ Yehosafati to gbilen Darisalamu, a naxa Lewikae, serexedubee, nun Isirayila denbaya xunyi ti kiitisae ra Darisalamu, alako Alatala xa seriye xa gere rajon nama tagi. ⁹ A naxa e yaamari, «Wo xa wali dugutegeya nun boje fixe ra Alatala xa yaragaaxui kui. ¹⁰ Wo wo ngaxakerenyie makiitima temui naxe e xonyi faxeti fe ra, xa na mu a ra yaamari nde matandi fe ra, wo xa na birin tagi raba e be a fanyi ra alako e naxa yunubi soto Alatala mabiri, a fa xono wo nun wo ngaxakerenyie ma. Xa wo na rabama a raba ki ma, wo mu yunubi sotoma. ¹¹ Serexedube Amaraya nan na wo birin xun Alatala xa seriye xa fe ra. Sumayila xa di Sebadaya nan na wo birin xun boxi mange xa seriye xa fe ra. Yudaya gomina nan na a ra. Lewikae nan findi wo xa kiitisae ra. Wo wo senbe so, wo xa wali a fanyi ra. Alatala xa fe fanyi rabae mali.»

20

Yehosafati Mowabakae gerefe

¹ Na to dangi, Mowabakae, Amonikae, nun Mewuni naxa siga Yehosafati gereede. ² Mixi nde naxa siga, a sa a fala Yehosafati be, «Nama xungbe na fafe i gereede kelife baa naakiri ma, Siriya boxi ma. E na Xasason Tamari, e dennaxe ma En Gedi.»

³ Yehosafati naxa gaaxu, a fa nate tongo a xa Alatala maxandi. A Yudayakae yaamari e xa sunyi suxu na xa fe ra. ⁴ Yudayakae naxa e malan, e xa Alatala maxandi. Mixie fa na nan ma kelife Yudaya taa birin. ⁵ Yehosafati naxa ti Yudaya nun Darisalamu jama tagi, Alatala xa banxi kui tete neene ya ra. ⁶ A naxa a masen, «Muxu babae Marigi Alatala, i tan xa mu na Ala ra koore ma? I tan xa mu na si birin ma mange ra? Senbe birin kanyi mu i tan xa ra? I noma fe birin na. ⁷ I tan xa mu na muxu Marigi Ala ra, naxan yi boxi mixie kerixi i xa jama Isirayila ya xori? I tan xa mu na muxu Marigi Ala ra, naxan yi boxi fixi i xanuntenyi Iburahima bonsoe ma, a xa lu e yi ra abadan? ⁸ E naxa sabati be, e naxa i xa hoxomobanxi fan ti be. E bara a fala, ⁹ «Xa fe xoxoxoe muxu li, alo gere naxan fatanxi Ala xa kiiti ra, fure jaaxi, xa na mu a ra kaame, muxu fama tide yi banxi ya i i ya xori, barima i xili nan falama be. Muxu i xilima ne alako i xa muxu demen muxu xa toore kui, i xa i tuli mati muxu ra, i xa muxu rakisi.» ¹⁰ Yakosi Amonikae, Mowabakae, nun Seyiri geya mixie, i mu tin muxu benbae xa so naxee xonyi e mini Misira boxi ma temui naxe, e tan, muxu benbae mu naxee sontoxi, ¹¹ nee bara na sare ragbilen muxu ma, e xa muxu keru boxi ma i dennaxe fixi

muxu ma. ¹² Muxu Marigi Ala, i mu e makiitima xε? Muxu senbe bara jon yi gali ya i naxan wama muxu gerefe. Muxu ma kolon muxu fefe naxan nabama, kono muxu xaxili tixi i tan nan na.»

¹³ Yudayaka birin naxa ti Alatala ya i. E xa mamadie, e xa die, nun e xa ginεe birin nu na naa. ¹⁴ Na temui Alatala xaxili naxa goro Yaxasiyeli ma, Sakari xa di, Benaya xa di, Yeyiyeli xa di, Mataniya xa di. Lewika nan nu a ra naxan kelixi Asafi xa die ya ma. ¹⁵ Yehosafati naxa a fala, «Yudayakae, Darisalamukae, i tan mangε Yehosafati, wo wo tuli mati n na. Alatala xa masenyi nan ya: «Wo naxa gaaxu, wo naxa kontofili yi pama xungbe ya ra, barima wo gbe gere mu ya. Ala nan ma gere a ra. ¹⁶ Tina wo xa goro yi gere xili ma. E tema Sisi mabiri, wo fama e lide gulunba ranonyi Yeruweli gbengberenyi ma. ¹⁷ Hali wo mu e gere, wo xa ti na, e ya ra, wo fama a tode Alatala wo rakisima ki naxe. Yudaya nun Darisalamu, gaaxui nun kontofili naxa lu wo yi ra tina. Wo xa mini tun, wo nun Alatala na a ra.»»

¹⁸ Yehosafati, Yudayakae, nun Darisalamukae birin naxa e igoro, e e yatagie rafelen boxi ma Alatala ya i. ¹⁹ Lewikae, Kehati xa die nun Kore xa die ya ma naxa keli, e Isirayila Marigi Alatala matoxo e xui itexi ra.

²⁰ Nama naxa keli subaxe ma, e naxa siga Tekowa gbengberenyi mabiri. E nu minima temui naxe, Yehosafati naxa ti e ya ra, a fa a fala, «Yudayakae nun Darisalamukae, Wo wo tuli mati n na. Wo xa limaniya wo Marigi Alatala saabui ra,

alako wo xa sɛnbɛ sɔtɔ.

Wo xa limaniya Ala xa namijɔnmɛɛ saabui ra,
alako wo xa xun nakeli sɔtɔ.»

²¹ Na xanbi, a naxa wɔyɛn pama bɛ, e xa Alatala xa bɛɛtiba ndee sugandi naxee Alatala xa mangɛya sɛniyɛnxi matɔxɔma, sɔɔrie minima taa kui tɛmui naxɛ. E naxa yi tantui rasiga Ala ma, «Wo Alatala matɔxɔ, barima a xa hinɛ buma nɛ abadan.» ²² E to na matɔxɔɛ fɔlɔ, Alatala naxa Amonikae, Mowabakae, nun Seyiri geya mixie ya iso naxee nu faxi Yudaya gere xili ma. E nu fa e boore bɔnbɔ. ²³ Amonikae nun Mowabakae naxa din Seyiri geya mixie ra, alako e xa e ratɔn, e xa e sɔntɔ. E to gɛ na ra, e naxa e boore fan faxa fɔlɔ.

²⁴ Yudayakae to so gbengberenyi fɔlɔde, e naxa gali xungbe to, kɔnɔ e birin nu faxaxi. Binbie gbansan nan nu menni. Mixi keren mu nu kisixi e ya ma. ²⁵ Yehosafati nun a xa pama naxa xi saxan naba sɔori faxaxie harige xaninfe ra. E naxa naafuli gbegbe to na, han e mu nɔ na birin xaninde. ²⁶ A xi naani lɔxɔɛ, e naxa sa e malan Beraka gulunba kui Alatala tantude. Han to e na yire xili falama Beraka na nan ma. ²⁷ Yudaya nun Darisalamu sɔɔrie naxa gbilen Darisalamu pɛlɛxinyi kui Yehosafati xa mangɛya bun ma. Alatala nu bara e rasɛwa e yaxuie sɔntɔfe saabui ra. ²⁸ E to so Darisalamu, e naxa siga han Alatala xa banxi kui, kɔrae nun sarae nu raberema dennaxɛ. ²⁹ Si birin to a mɛ a Alatala bara Isirayila yaxuie gere, Alatala xa yaragaaxui naxa lu e yi ra. ³⁰ Yehosafati xa mangɛya naxa lu bɔpɛsa kui a Marigi Ala saabui ra.

Yehosafati xa mangɛya rapɔnyi
(Isirayila Mangɛe I 22:41-51)

³¹ Yehosafati mangɛya soto Yudaya a jɛ tongo saxan nun suuli nan ma, a fa jɛ mɔxɔɔnɛn nun suuli mangɛya raba Darisalamu. A nga nu xili nɛ Asuba, Silixi xa di gine. ³² Yehosafati nu jɛrɛma a baba Asa xa kira xɔn a xa simaya birin kui, a lu Alatala xa tinxinyi kui. ³³ Kɔnɔ kuye batudee mu nu gɛxi kanade bɔxi kui geyae fari. Nama mu nu e bɔjɛe xirixi e babae Marigi Ala ra sinden.

³⁴ Yehosafati xa taruxui dɔnxɔɛ, a fɔlɛ nun a rapɔnyi birin sɛbɛxi Xanani xa di Yehu xa taruxui kui, naxan toma Isirayila mangɛe xa taruxui kui.

³⁵ Na to dangi Yudaya mangɛ Yehosafati naxa saate xiri a nun Isirayila mangɛ Axasiya tagi, naxan jɛrɛ ki jaaxu. ³⁶ E naxa kunkuie yailan naxee sigama Tarasisi. E naxa ndee yailan Esiyon Geberi. ³⁷ Na kui, Dodawahu Maresa xa di Annabi Eliyeseri naxa namijɔnmɛ masenyi ti Yehosafati bɛ, «I to saate xirixi i nun Axasiya tagi, Alatala i xa wali kanama nɛ.» Na na a to, a xa kunkuie naxa gan, e mu siga Tarasisi.

21

Yehorami xa mangɛya
(Isirayila Mangɛe II 8:16-24)

¹ Yehosafati naxa laaxiraya, e naxa a ragata a babae sɛɛti ma Dawuda xa taa kui. A xa di Yorami naxa ti a jɔxɔɛ ra. ² Yorami xun-yae nan ya, Isirayila mangɛ Yehosafati xa die: Asaraya, Yɛxiyɛli, Sakari, Asariyahu, Mikayeli, nun Sefataya. ³ E baba nu bara harige gbege fi e

ma, gbeti, xɛɛma, nun bɔxie alo taa makantaxie Yudaya bɔxi ma. Kɔnɔ a naxa mangɛya lu Yorami yi, barima a tan nan na di singe ra.

⁴ Yehorami to ti a baba jɔxɔɛ ra, a fa a xa mangɛya mabanban, a naxa a xunyae birin nun Isirayila kuntigi ndee faxa santidegema ra.

⁵ Yehorami mangɛya soto a xa simaya jɛ tongo saxan nun firin nan ma, a fa jɛ solomasaxan mangɛya raba Darisalamu. ⁶ A naxa jɛrɛ alo Isirayila mangɛɛ darixi a ra ki naxɛ. A naxa bira Axabi xa misaali fɔxɔ ra, barima a nu bara Axabi xa di ginɛ dɔxɔ. A naxa fee raba naxee mu rafan Alatala ma. ⁷ Kɔnɔ Alatala mu tin Dawuda bɔnsɔɛ bade mangɛya ra saate xa fe ra, a naxan tongo Dawuda bɛ, a falafe ra mangɛya mu bama a tan nun a xa die yi ra abadan.

⁸ A xa mangɛya kui, Edon naxa Yudaya xa mangɛya matandi, e fa e yɛtɛ xa mangɛ dɔxɔ. ⁹ Yehorami nun a xa sɔɔri xunyie naxa siga sɔɔri ragisee kui Edonkae gereɛde. Edonkae naxa e mabilin kɔɛ ra, kɔnɔ Yorami nun a xa sɔɔri ragisee xunyie naxa nɔ e ra. ¹⁰ Han to Edon mu tinxi lude Yudaya xa yaamari bun ma. Libina fan naxa a xa mangɛya matandi. Na birin Yorami lixi nɛ barima a nu bara a babae Marigi Alatala rabolo.

¹¹ Yorami naxa kuye batudee yailan Yudaya geyae fari. A naxa Darisalamukae nun Yudeyakae ratantan na yanfanteɛya ra. ¹² Annabi Eli naxa kɛɛdi rasanba a ma naxan a falaxi, «I baba Dawuda Marigi Alatala xa masenyi nan ya: I to mu i jɛrɛxi i baba Yehosafati nun Yudaya mangɛ Asa xa kira xɔn ma, ¹³ i i jɛrɛxi

Isirayila mangɛe nan ma kira xɔn, i Yudayakae nun Darisalamukae ratantan Ala rabolofe ra alɔ Axabi bɔnsɔɛ a rabaxi ki naxɛ, i jan man fa i xunya fafaxakerenyie faxa naxee nu fisa i tan bɛ,
¹⁴ Alatala fama nɛ fure jaaxi ra i xa jama ma, a nun i xa die, i xa ginɛɛ, i xa xurusee, ¹⁵ a nun i tan ma. Na fure jaaxi xunmasama nɛ lɔxɔ yo lɔxɔ i furi kui han a bula.»

¹⁶ Filisitakae nun Arabue naxee nu sabatixi Kusikae fɛ ma, Alatala naxa nee rakeli Yehorami gere xili ma. ¹⁷ E naxa siga Yudaya, e fa mangɛ harige birin tongo, a xa die nun a xa ginɛɛ. E naxa a xa di lanma Yehowaxasi gbansan lu na.

¹⁸ Na gere dangi xanbi, Alatala naxa Yorami fura a furi ma, fure ra, naxan mu yalanma. ¹⁹ Na tɔɔrɛ xun nu fa masa lɔxɔ yo lɔxɔ jɛ firin bun ma, han Yorami furi naxa bula, a faxa tɔɔrɛ jaaxi kui. A xa jama mu surayi gan a bɛ binyɛ daaxi ra alɔ e a rabaxi a babae bɛ ki naxɛ.

²⁰ A mangɛya sɔtɔ a jɛ tongo saxan nun firin nan ma, a fa jɛ solomasaxan mangɛya raba Darisalamu. A to faxa, mixi yo mu kinikini a ma. E naxa a ragata Dawuda xa taa kui, kɔnɔ e mu tin a sade mangɛe xa gaburie yire.

22

Axasiya xa mangɛya

(Isirayila Mangɛe II 8:25-29, 9:27-29)

¹ Darisalamukae naxa Yorami xa di lanma Axasiya ti Yehorami jɔxɔɛ ra. Arabue nu bara a xa di booree faxa. Yorami xa di Axasiya findi Yudaya mangɛe ra na ki nɛ. ² Axasiya mangɛya sɔtɔ a jɛ tongo naani nun firin nan ma. A

mangeya raba Darisalamu je keren. A nga nu xili ne Atalaya, Omiri xa di gine nan nu a ra. ³ Axasiya fan naxa a jere Axabi bonsœ xa misaali ma, barima a nga nu marasi jaaxi nan fima a ma. ⁴ A naxa fee raba naxee mu rafan Alatala ma, alo Axabi bonsœ a raba ki naxe. A baba faxa xanbi, Axabi rasimae nu luma a ratantan na.

⁵ Na bara a niya Axasiya xa bira Isirayila mange Axabi xa di Yehorami foxo ra, e xa siga Siriya mange Xasayeli gere de Ramoti Galadi boxi ma. Siriyakae naxa Yorami maxono na gere kui. ⁶ Siriyakae to a maxono Rama, Yorami naxa gbilen Yisireeli a dandande. Gere to non Isirayila nun Siriya mange Xasayeli tagi, Yudaya mange Yorami xa di Asaraya naxa goro Yisireeli Axabi xa di Yorami xebude, barima a nu maxonoxi a jaaxi ra.

⁷ Ala xa maragiri kui, Axasiya to fa Yorami yire, na nan findi Axasiya be bonœ ra. A to so na, a tan nun Yehorami naxa mini sigafe ra Nimisi xa di Yehu yire. Alatala nu bara Yehu sugandi a xa Axabi bonsœ sonto. ⁸ Yehu nun Axabi bonsœ xa gere kui, Yehu naxa Yudaya kuntigie nun Axasiya xa mamadie li naa, a naxa e faxa. Axasiya xa mamadie nu na Axasiya xa yaamari nan bun ma. ⁹ E naxa Axasiya fen, e naxa a suxu Samari a nu noxunxi dennaxe. E naxa fa a ra Yehu yire, e fa a faxa. Na xanbi, e naxa a ragata, barima e nu a falama ne, «Yehosafati xa di na a ra, naxan nu Alatala fenma a bone birin na.» Axasiya xa mixi yo mu nu na naxan noma findide mange ra.

Mangʻe giɛ Atalaya xa mangʻeya
(*Isirayila Mangʻee II 11:1-3*)

¹⁰ Axasiya nga Atalaya to a to a xa di bara faxa, a naxa keli, a mangʻe xa die birin faxa Yudaya. ¹¹ Kɔnɔ mangʻe xa di giɛ Yehoseeba, naxa Axasiya xa di Yowasi tongo gundo ra mangʻe xa die ya ma Atalaya nu wama naxee faxafe, a fa a xanin giɛ di maxurui nde xɔn, a diyɔre nun na di maxurui nɔxun hɔrɔmɔbanxi konkoe nde kui. Mangʻe Yehorami xa di giɛ Yehoseeba, serexedube Yehoyada xa giɛ, Axasiya xunya ginema, Yowasi nɔxun na ki ne Atalaya ma, a mu nɔ a faxade. ¹² E Yowasi nun a xuru mixie nɔxun ne, Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui ɲe senni bun ma. Na waxati, Atalaya nan nu bɔxi yamarima.

23

Yowasi xa mangʻeya
(*Isirayila Mangʻee II 11:4-20*)

¹ Ne solofere nde ra, Yehoyada naxa limaniya xɔrɔxɔe tongo, a saate xiri a nun mixi keme xunyie tagi: Yeroxama xa di Asaraya, Yehoxanan xa di Sumayila, Obedo xa di Asaraya, Adaya xa di Maaseya, nun Sikiri xa di Elisafati. ² A naxa Yudaya iɲere, a naxa Lewikae nun denbaya xunyie xanin Darisalamu, naxee nu na Yudaya taae kui.

³ Na pama naxa saate tongo mangʻe be Ala xa banxi kui. Yehoyada naxa a masen, «Mangʻe xa di nan ya. A tan nan fama mangʻeya sɔtɔde alɔ Alatala a masenxi ki naxe Dawuda bɔnsɔe xa fe ra. ⁴ Wo naxan nabama, serexedubee nun Lewikae naxee walima malabui lɔxɔe, a xunde

singe xa hōrōmōbanxi sode deē kanta. ⁵ Xunde firin nde xa lu mangʻe banxi kui. Xunde saxan nde xa lu Yesodi xa naade ra. Nama tan fama lude Alatala xa banxi tete nan kui. ⁶ Mixi yo naxa so Alatala xa banxi kui, fo serexedubee nun Lewikae naxee walima naa. Nee nan nōma sode, barima seniyeŋtōee nan e ra, kōnō jama tan mu nōma sode naa kui. ⁷ Lewikae xa mangʻe bilin, santidegema suxuxi e yi ra. Mixi yo naxan katama a xa so na banxi kui, wo a faxa. Wo xa lu mangʻe seeti ma a so temui nun a mini temui.»

⁸ Lewikae nun Yudayakae birin naxa bira serexedube Yehoyada xa yaamari fōxō ra. Kankan naxa bira a xa xunde fōxō ra, naxan soma banxi kui malabui lōxōe nun naxan min-ima na lōxōe. Serexedube Yehoyada mu tin xunde yo xa ba na wali kui. ⁹ Serexedube Yehoyada naxa tanbee nun wure lefa xungbee nun a lanmae so mixi keme xunyie yi ra. Na tanbee nun makanta see nu findixi mangʻe Dawuda nan gbe ra, naxee nu ragataxi Ala xa banxi kui. ¹⁰ A naxa jama birin ti a yire, e xa geresose na e yi ra, kelife banxi yirefanyi ma, sa dōxō banxi kōola ra, kelife serexebade ma, sa dōxō banxi kanke ra, alako e xa mangʻe bilin. ¹¹ E naxa mangʻe xa di ramini keŋe ma, e mangʻe tonxuma sa a xun ma, e Ala xa saate sebexi so a yi ra, e ture surusuru a xunyi ma, e fa a masen e xui itexi ra, «Simaya xa lu mangʻe be!»

¹² Atalaya to jama xui me mangʻe matōxō ra a itexi ra, ¹³ a naxa jama sagata Ala xa hōrōmōbanxi. Menni, a naxa mangʻe to, a tixi hōrōmōbanxi sanyie seeti ma sode de ra,

yareratie nun sara fee tixi a sɛɛti ma, Yudaya nama sɛɛwaxi, sarae nu fema, bɛɛtibae nu bɛɛti bama kɔrae xuie ra. Atalaya naxa a xa donma ibɔɔ xɔnɛ kui, a fa a fala, «Yanfanteya, yanfanteya!»

¹⁴ Na tɛmɔi, sɛrɛxɛdubɛ Yehoyada naxa sɔɔri kɛmɛ xunyie ramini, a fa e yaamari, «Wo xa a ramini be kui, wo xa a faxa santidɛgɛma ra. Naxan yo birama a fɔxɔ ra, wo na kanyi fan faxa.» Sɛrɛxɛdubɛ nu bara a fala, «Wo naxa a faxa Alatala xa banxi kui de.» ¹⁵ E naxa a suxu mangɛ xa banxi naadɛ ra naxan xili «Soe naadɛ,» e fa a faxa mɛnni.

¹⁶ Yehoyada naxa saatɛ tongo, a tan yo, nama yo, mangɛ yo, e birin xa findi Alatala xa nama ra. ¹⁷ Nama birin naxa so Bali kuye xa banxi kui, e fa na kuyee nun sɛrɛxɛbadeɛ kana. E naxa Bali xa sɛrɛxɛdubɛ Matan suxu, e a faxa sɛrɛxɛbade yire. ¹⁸ Yehoyada naxa sɛrɛxɛdubɛɛ nun Lewikae yaamari e xa Alatala xa banxi wali suxu alɔ Dawuda nu bara a fala e bɛ ki naxɛ. E birin nu itaxunxi xundɛ kima, e xa sɛrɛxɛ gan daaxi ba Alatala bɛ alɔ a sɛbɛxi Tawureta Munsa kui ki naxɛ. Dawuda nu bara a fala na birin xa raba tantui nun bɛɛti ra. ¹⁹ Yehoyada naxa yire kantɛɛ ti hɔrɔmɔbanxi naadɛɛ ra alako mixi seniyantare yo naxa so mɛnni. ²⁰ A naxa sɔɔri kɛmɛ xunyie, kuntigie, yareratie, nun nama birin maxili e xa mangɛ mati kelifɛ Alatala xa hɔrɔmɔbanxi, han mangɛ xa banxi. E naxa mangɛ raso naadɛ xungbe ra, e fa a dɔxɔ mangɛ kibanyi kui. ²¹ Nama birin naxa sɛɛwa, taa naxa lu bɔɔnɛsa kui, Atalaya faxa xanbi santidɛgɛma

ra.

24

*Yehowasa Ala xa hɔrɔmɔbanxi yailanfe
(Isirayila Mangɛɛ II 12:1-17)*

¹ Yehowasa mangɛya sɔtɔ a xa simaya jɛ solofere nan ma, a fa jɛ tongo naani mangɛya raba Darisalamu. A nga xili Sibiya, Beriseebaka nan nu a ra. ² Sɛrɛxɛdubɛ Yehoyada xa waxati, Yehowasa naxa lu tinxinyi kui Alatala ya i. ³ Yehoyada naxa ginɛ firin fen Yowasi bɛ. A di xɛmɛɛ nun di ginɛ sɔtɔ na kui.

⁴ Na to dangi, Yowasi naxa a janige a xa Alatala xa banxi yailan. ⁵ A naxa sɛrɛxɛdubɛɛ nun Lewikae malan, a a fala e bɛ, «Wo siga Yudaya taaɛ kui nun Isirayila bɔxi ma jɛ yo jɛ kɔbiri malande, alako wo xa wo Marigi Ala xa banxi yailan. Wo xa gbata yi wali ra.» Kɔnɔ Lewikae mu a suxu sɔɔbɛ ra.

⁶ Mange naxa sɛrɛxɛdubɛ kuntigi Yehoyada xili, a a maxɔrin, «Munfe ra i mu Lewikae karax-axi e xa duuti maxili Yudaya nun Darisalamu, alɔ Alatala xa konyi Munsa a yamari ki naxɛ, nun Isirayila jama fan tin a ra ki naxɛ Ala xa hɔrɔmɔlingira xa fe ra, seedejɔxɔya na dennaxɛ?» ⁷ Atalaya, mangɛ ginɛ jaaxi nun a xa die nu bara se sɛniyɛnxie birin ba Alatala xa banxi kui, e xa nee rawali Bali kuyee bɛ. ⁸ Na kui, mangɛ naxa a fala a kankira xa yailan, a xa dɔxɔ Alatala xa banxi naadɛ ra tande. ⁹ Marakolonyi naxa ti Yudaya nun Darisalamu, a kankan lan a xa fa kɔbiri ra Alatala bɛ, alɔ Alatala xa konyi Munsa nu bara Isirayila yaamari a ra ki naxɛ

gbengberenyi ma. ¹⁰ Kuntigie nun pama birin naxa tin na ra, e naxa fa kobiri ra, e a sa kankira kui han a a rafe. ¹¹ Kankira to rafe kobiri ra, e naxa a xanin Lewikae xonma alako nee xa a kui ife kolon mange xili ra. Mange xa sebeli ti nun serexedube kuntigi fe mati naxa kankira iba. E to ge, e man naxa kankira doxo a doxode. E nu na rabama ne lxo yo lxo. Kobiri gbege naxa soto na kui. ¹² Mange nun Yehoyada nu na kobiri soma walike xunyie nan yi ra, e xa nu walikee sare fi a ra. Walikee nu na naxee geme masolima, naxee kamuderi wali rabama, naxee wure nun yoxui rawalima Alatala xa banxi yailanfe ra. ¹³ Wali naxa sooneya walikee wakili saabui ra. Ala xa hromobanxi naxa gbilen a xa tofanyi singe ma, nde naxa sa a senbe xun ma. ¹⁴ E to ge na wali ra, e naxa kobiri donxoe ragbilen mange nun Yehoyada ma. Mange naxa se gbetee yailan na kobiri ra, naxee nu rawalima Alatala xa banxi kui, alo gbeti pooti nun xema pooti, a nun yirabasee naxee nu rawalima serexe gan daaxi bafe ra. Serexe gan daaxie nu bama Alatala xa banxi kui Yehoyada xa simaya birin kui.

¹⁵ Yehoyada xa simaya to kamali a fanyi ra, a naxa laaxiraya. A xa simaya nu bara siga han je keme je tongo saxan. ¹⁶ E naxa a ragata Dawuda xa taa kui boxi mangee fe ma, barima a nu bara fe fanyi raba Isirayila boxi ma Ala nun a xa banxi be.

¹⁷ Yehoyada to faxa, Yudaya kuntigie naxa fa mange yire, e fa e felen boxi ma a bun ma. Na kui, mange naxa a tuli mati e xa marasi ra. ¹⁸ E

naxa e babae Marigi Alatala xa banxi rabepin, e fa tuubi Aseri kuyee be. Alatala naxa xono Yudaya nun Darisalamu ma e xa yunubie xa fe ra.

¹⁹ Alatala naxa namijonmsee xee e xon a xa seriye ra, kono e mu tin e tuli matide na masenyi ra. ²⁰ Ala Xaxili naxa lu serexedube Yehoyada xa di Sakari ma, a fa a masen pama be, «Ala xa masenyi nan ya: Munfe ra wo na n tan Alatala xa seriye matandife? Wo xa fe yo mu sooneyama, barima wo bara n tan Alatala rabepin. N fan fama wo rabepinde na nan ma.» ²¹ Na kui, pama naxa nate tongo e xa Sakari yanfa. Na naxa a niya mange xa yaamari fi e xa Sakari magono geme ra Alatala xa banxi tete kui han a xa faxes. ²² Mange Yowasi nu bara neemu Sakari baba Yehoyada xa hinne ma, a naxan naba a be. A Sakari faxes. Beenu Sakari xa faxes a yi nan masen, «Alatala xa i foxi to, a xa i sare ragbilen i ma.»

²³ Ne keren to dangi, Siriya soori gali naxa Yowasi gere. E naxa so Yudaya nun Darisalamu, e naxa kuntigi birin faxes, e fa e harige xanin Damasi mange xon ma. ²⁴ Siriya soorie mu nu wuya, kono Alatala nan Yudaya soori gali xungbe sa e sagoe, barima Yudayakae nu bara e babae Marigi Alatala rabepin. Ala Siriyakae rawali ne alako Yowasi xa paxankata. ²⁵ Siriyakae nu bara Yowasi maxono gere kui. E naxa gbilen e xonyi, Yowasi tan nu toorofe na temui a xa sade ma. A xa waliksee naxa nate tongo e xa a faxes, barima a nu bara serexedube Yehoyada xa di faxes. E naxa a faxes a xa sade ma. Nama naxa Yowasi ragata

Dawuda xa taa kui, kono e mu tin a ragatade mang'ee xa gaburie yire. ²⁶ Mixie xilie nan ya naxee Yowasi yanfa: Amonika Simeyata xa di Sabadi, nun Mowabaka Simiriti xa di Yosabadi. ²⁷ Folo a xa die xilie ma, namijonme masenyi wuyaxie naxee ti a xa fe ra, a sa doxo Ala xa banxi wuli ra a naxan naba, na birin sebexi mang'ee xa taruxui kui. A xa di Amasiya naxa ti a joxoe ra.

25

Amasiya xa mang'eya (Isirayila Mang'ee II 14:1-20)

¹ Amasiya mang'eya soto a xa simaya je moxonen nun suuli nan ma, a fa je moxonen nun solomanaani mang'eya raba Darisalamu. A nga nu xili ne Yehowadin. Darisalamuka nan nu a ra. ² Amasiya naxa jere Alatala xa tinxinyi ra, kono a mu a raba a boje birin na. ³ A xa mang'eya to mabanban, a naxa walik'ee faxa naxee a baba faxa a xa mang'eya kui. ⁴ Kono a mu na walik'ee xa die tan faxa, barima Alatala xa yaamari sebexi Tawureta Munsa kui, «Baba mu lan a xa faxa a xa di xa yunubi xa fe ra. Di fan mu lan a xa faxa a baba xa yunubi xa fe ra. Kankan lan a xa faxa a yete nan ma yunubi xa fe ra.»

⁵ Amasiya naxa Yudayakae malan, a fa e ti e xabile ki ma. A naxa mixi wulu xunyie nun mixi keme xunyie sugandi Yuda nun Bunyamin bonsoe be. A to xeme konti naxee nu bara ge je moxonen sotode, a naxa xeme wulu keme saxan soto naxee fata tanbe nun wure lefa ra gere kui.

⁶ A man naxa kɔbiri fi Isirayila sɔɔri ɲalama mixi wulu kɛmɛ ma alako nee xa sa e xun.

⁷ Ala xa mixi nde naxa fa, a fa a fala a bɛ, «Mangɛ, i naxa Isirayila sɔɔri gali xanin, barima Alatala mu Isirayila nun Eframi bɔnsɔɛ bɛ. ⁸ Xa i e xanin gere sode, hali i gere so a mɔɔli birin na, Ala fama nɛ i lude i yaxuie sagoe. Senbɛ na Ala nan yi ra mixi malife ra xa na mu a ra mixi ralɔɔsife ra.» ⁹ Amasiya naxa a fala Ala xa mixi bɛ, «N ɲan bara gbete kilo wulu saxan kilo kɛmɛ naani so e yi ra.» Ala xa mixi naxa a yaabi, «Alatala nɔma i kide dangife na ra.» ¹⁰ Na kui, Amasiya naxa Eframi sɔɔrie ragbilen e xɔnyi. E naxa gbilen e xɔnyi, kɔnɔ e bɔɲɛ nu texi Yudaya xili ma.

¹¹ Amasiya naxa a senbɛ so, a fa a xa sɔɔri gali rapɛrɛ gere kui. E naxa Seyirika wulu fu faxa gulunba kui fɔxɔɛ ɲinma dennaxɛ. ¹² Yudaya sɔɔrie naxa Seyirika wulu fu gbete suxu, e naxa e xanin gelenyi fari, e fa e radin yɛ, e faxa.

¹³ Eframikae, Amasiya naxee ragbilen e xɔnyi, nee naxa bagan Yudaya taae ma kelife Samari ma, sa dɔxɔ Beti Xoron na. E naxa mixi wulu saxan faxa, e fa mennikae harige xanin e xun ma.

¹⁴ Amasiya to gɛ Edonkae bɔnbɔde, a naxa fa e benba Seyiri xa kuyee ra, a e findi a xa alae ra. A naxa e batu, a surayi gan e bɛ sɛrɛxɛ ra. ¹⁵ Na kui Alatala naxa xɔnɔ Amasiya ma, a fa namipɔnmɛ xɛɛ a yire a falafe ra, «Munfe ra i yi sie xa kuyee batuxi, naxee mu nu nɔma e xa ɲama ratangade i ma?» ¹⁶ A to na wɔyenyi fala a bɛ, Amasiya naxa a maxɔrin, «Muxu bara i ti mangɛ rasima

ra? Yi masenyi lu na, xa i mu wama gbaloe xɔn.» Namipɔnme naxa a xa masenyi rapɔn, «N bara a kolon Ala bara nate tongo a xa i sɔntɔ, barima i bara kuyee batu, i man bara tondi n ma marasi ramede.»

¹⁷ Amasiya to gɛ marasi fende mixi gbeteɛ ra, a naxa xɛɛrae xɛɛ Isirayila mange Yowasi ma, Yehowaxasi xa di, «Fa, won xa fa gere.»

¹⁸ Isirayila mange Yowasi naxa a yaabi, «Liban tunbe di naxa xɛɛra xɛɛ Liban sediri wuri xungbe ma a falafe ra, «I xa di ginɛ fi n ma di ma.» Na dangi xanbi Liban wulai sube nde naxa tunbe maboron. ¹⁹ I naxe i bara nɔ Edon na. I bara i yetɛ igbo na fe ma. I naxan nabama, i xa lu i xɔnyi. Munfe ra i wama naxankate fenfe? I fama birade, i tan nun Yuda bɔnsɔɛ!»

²⁰ Ala naxa a niya Amasiya xa tondi na wɔyenyi ra, barima a nu wama a lufe a yaxuie sagoe a xa Edon kuye batui xa fe ra. ²¹ Isirayila mange Yowasi naxa te Yudaya mange Amasiya gere. Na gere naxa raba Beti Semesi Yudaya bɔxi ma. ²² Isirayila naxa nɔ Yudaya ra, Yudayakae birin naxa e gi e so e xɔnyi.

²³ Isirayila mange Yowasi naxa Yudaya mange Amasiya findi geelimanɛ ra Beti Semesi. A naxa a xanin Darisalamu, a menni tete kanke ya keme rabira kelife Efirami naade ma, sa dɔxɔ Tuxui naade ra. ²⁴ A naxa xɛɛma, gbeti, nun yirabase birin tongo Ala xa banxi kui, Obedo Edon jengi nu saxi naxee xɔn ma. A man naxa mange xa naafuli tongo a xa banxi kui. A naxa mixi ndee fan tongo, a gbilen Samari.

²⁵ Isirayila mange Yowasi, Yehowaxasi xa di to

faxa, Yudaya mangɛ, Yowasi xa di Amasiya xa mangɛya xon man naxa kuya jɛ fu nun suuli. ²⁶ Amasiya xa taruxui, a fɔlɛ nun a raɲɔnyi birin seɓɛxi Yudaya nun Isirayila mangɛe xa taruxui kui. ²⁷ Alatala to Amasiya rabɛɲin, yanfɛ naxa a suxu Darisalamu. A naxa a gi a siga Lakisi, kɔnɔ mixi ndee naxa siga a fɔxɔ ra, e a faxa mɛnni. ²⁸ E naxa a fure xanin soee fari, e a ragata a babae fɛ ma Yudaya mangataa.

26

Osiyasi xa mangɛya

(Isirayila Mangɛe II 14:21-22, 15:1-7)

¹ Yudayakae naxa Osiyasi ti mangɛ ra a baba Amasiya jɔxɔɛ ra. A nu bara jɛ fu nun senni soto na waxati. ² A baba to taa masara, Osiyasi naxa Elata taa raso Yudaya xa mangɛya bun ma. ³ Osiyasi mangɛya soto a jɛ fu nun senni nan ma, a fa jɛ tongo suuli nun firin mangɛya raba Darisalamu. A nga nu xili nɛ Yekoliya. Darisalamuka nan nu a ra. ⁴ A jɛrɛ nɛ Alatala xa tinxinyi kui alo a baba Amasiya.

⁵ Osiyasi naxa Ala yaragaaxuiya matinkan Annabi Sakari saabui ra. Alatala nu luma xaxili fanyi fi ra Sakari ma laamatunye kui. Osiyasi xa fe birin naxa sooneya, barima a nu Alatala waxonfe fenma. ⁶ A to siga Filisitakae gerede, a naxa Gati, Yabine, nun Asidodi tɛtɛe rabira. A naxa taee ti Asidodi bɔxi ma Filisitakae ya ma. ⁷ Ala naxa a mali Filisitakae gerede, a nun Arabue naxee nu sabatixi Guru Bali, a nun Mayonkae. ⁸ Mayonkae naxa duuti ba Osiyasi

be, naxan senbe xa gboe nu bara kolon han Misira boxi ma. ⁹ A naxa koore banxi senbema ti Darisalamu Tuxui naade nun Gulunba naade xun ma. ¹⁰ A naxa yire makantadee ti daaxa. A naxa kolonyie fan ge na, barima xuruse gbegbe nu na a yi ra. A xa waliksee nu walima naa mere fanyie ma, ndee fan nu meenima naa weni bilie ma Karemele geyae fari. Boxi rawalife nu rafan a ma. ¹¹ Soori gali nu na Osiyasi yi ra, naxee nu na mangsee xa mixi Xananiya xa yaamari bun ma. Sebiliti Yeyiyeli nun yarerati Maaseya nu bara na gali itaxun a xunde ki ma. ¹² Denbaya kanyi mixi wulu firin keme senni nan nu yi soori jalamae rapereema. ¹³ Soori jalama wulu keme saxan nun solofere keme suuli nu na naa, naxee nu mangsee malima a yaxuie gerede. ¹⁴ Osiyasi naxa wure lefae, tanbee, tunde lebersee, tabe makoto see, xalie, nun laatie so e yi ra. ¹⁵ Xaxilima ndee naxa a mali xalie nun geme xungbe woli see yailande Darisalamu. E naxa e doxo yire itexie fari. Na bara a niya a xa xili gbe soto han yire makuye. Ala nu a malima na birin kui alako a xa senbe soto.

¹⁶ Kono a xa mangeya to ge mabanbande, a naxa a yete igbo. A naxa a Marigi Alatala xa seriye rabenin, a so Alatala xa horomobanxi kui surayi gande serexebade fari. ¹⁷ Serexedube, Asaraya naxa bira a foxo ra, a nun Alatala xa serexedube tongo solomasaxan. ¹⁸ Yi xeme gbangbalanyie naxa yi woyenyi xoroxoe fala Osiyasi be, «Surayi ganfe serexe ra na mu findi i tan Osiyasi xa wali ra. Serexedubee nan ma wali na ra. Haruna xa die sugandixi ne Ala be

e xa na wali raba. I tan xa mini hōromōbanxi kui, barima i bara Ala xa seriye matandi. Na fe mu findima xun nakeli ra i be Marigi Alatala ya i.» ¹⁹ Osiyasi bōne naxa te serexedubee xili ma. Surayi sa se nu na a belexe i. Kune naxa mini a tigi ma keren na serexedubee ya xori, Alatala xa hōromōbanxi kui, surayi ganma serexebade naxan ma. ²⁰ Serexedube Asaraya nun a booree to na kune to a tigi ma, e naxa a ramini tande mafuren. A tan fan yete yati naxa gbata minife ra, barima Alatala nu bara a bōnbō. ²¹ Mang'e Osiyasi naxa findi kune kanyi ra, han a faxesa temui. A naxa lu banxi nde kui a kerenyi ma, barima kune kanyi mu lan a xa so Alatala xa banxi kui. A xa di Yotami naxa mang'eya soto, a fa lu mang'e banxi kui, a jama yaamari.

²² Osiyasi xa taruxui dōnxōee, a fole nun a rapōnyi, a birin sebexi Amosu xa di Annabi Esayi xa kitaabui kui. ²³ Osiyasi to laaxiraya, e naxa a ragata gaburi kui mang'ee xa bōxi nde ma, barima e nu a falama ne, «Kune kanyi na a ra.» A xa di Yotami naxa ti mang'e ra a jōxōe ra.

27

Yotami xa mang'eya (Isirayila Mang'ee II 15:32-38)

¹ Yotami mang'eya soto a je mōxōnen nun suuli nan ma, a fa je fu nun senni mang'eya raba Darisalamu. A nga nu xili Yerusa, Sadōki xa di gine. ² A jere ne Alatala xa tinxinyi kui. A bira ne a baba Osiyasi xa misaali fōxo ra, kōno a tan mu so Alatala xa hōromōbanxi kui serexe dubama

dennaxe. Na waxati jama tan mu nu a xa wali jaaxi luma.

³ Yotami naxa Alatala xa hɔrɔmɔbanxi naade nde yailan, naxan nu na fuge ra. A man naxa banxi gbegbe ti Ofeli tɛtɛ kui. ⁴ A naxa taaɛ ti Yudaya geyae yire, a nun koore banxie wondie kui. ⁵ A naxa Amoni mangɛ gere, a nɔ a ra. Amonikae naxa yi duuti fi jɛ saxan bun ma: gbeti kilo wulu saxan kɛmɛ naani, mengi maniyɛ busali wulu tongo naani, fundenyi maniyɛ busali wulu tongo naani. ⁶ Yotami naxa sɛnbɛ sɔtɔ a fanyi ra, barima a bara jɛrɛ a Marigi Alatala xa kira xɔn ma.

⁷ Yotami xa taruxui dɔnxɔɛɛ, a xa gereɛ nun a xa walie, nee birin sɛbɛxi Isirayila nun Yudaya mangɛɛ xa taruxui kui. ⁸ A mangɛya sɔtɔ a jɛ mɔxɔɲɛn nun suuli nan ma, a fa jɛ fu nun senni mangɛya raba Darisalamu. ⁹ Yotami to laaxiraya, e naxa a ragata Dawuda xa taa kui. A xa di Axasi naxa ti a jɔxɔɛ ra.

28

Axasi xa mangɛya (Isirayila Mangɛɛ II 16:1-9)

¹ Axasi mangɛya sɔtɔ a jɛ mɔxɔɲɛn nan ma, a fa jɛ fu nun senni mangɛya raba Darisalamu. A mu lu Alatala xa tinxinyi kui, alo a baba a raba ki naxe. ² A naxa jɛrɛ Isirayila mangɛɛ fɔxi, a Bali kuyee yailan yɔxui ra. ³ A naxa surayi gan sɛrɛɛ ra Hinoma xa die xa gulunba kui. A man naxa a xa die gan tɛ ra, e xa findi sɛrɛɛ ra. Alatala sie naxee kerixi Isirayila, e nu na fe raharamuxi

moolie nan nabama. ⁴ Axasi naxa surayi gan, a man naxa serexe ba kuye batudee geyae fari, nun wuri bili xindee bun ma.

⁵ A Marigi Alatala naxa a sa Siriya mange belexe i, naxan Isirayila xun nakana, a e findi geelimanie ra, a e xanin Damasi. Na kui Isirayila mange lu ne a xa noe bun, a tooo han. ⁶ Remaliyahu xa di Peka naxa Yudaya soori jalama wulu keme moxooren faxa loxoere keren kui, barima e nu bara e babae Alatala rabejin.

⁷ Eframi soori jalama Sikiri naxa mange xa di Maaseya, mange xa gomina Asirikama, nun mange xa soori yarerati Elekana birin faxa.

⁸ Isirayilakae naxa mixi wulu keme firin suxu geelimanie ra e ngaxakerenyie ya ma, ginnee, di xeme, nun di ginnee. E man naxa harige gbegebe fan tongo, e a xanin Samari.

⁹ Alatala xa namiponme nde nu na menni naxan xili Odedi. A naxa mini soorie ya ra naxee nu na gbilenfe Samari. A naxa a masen e be, «Wo babae Marigi Alatala nu xonoxi ne Yudayakae ma, na nan a toxi wo e masotoxi. Konoo wo bara naxan naba e ra, na bara gbo ye han a bara koore li. ¹⁰ Yakosi wo wama Yuda xa die nun Darisalamu xa die xa findi wo xa konyie ra. Konoo wo tan go? Wo mu a kolon wo fan bara yunubi soto wo Marigi Alatala ra? ¹¹ Yakosi wo wo tuli mati n na. Wo xa yi geelimanie ragbilen e xonyi, wo ngaxakerenyie, barima Alatala bara xono wo ma.»

¹² Eframi kuntigi ndee Yehoxanan xa di Asaraya, Mesilemoti xa di Berekiya, Salumu xa di Yexisikiya, nun Xadalayi xa di Amasa, naxa

keli soori gali xunyie xili ma. ¹³ E naxa a fala e be, «Wo naxa yi geelimanie raso be kui, barima na fama ne a niyade won xa yunubi soto Alatala ra. Wo wama ne won ma yunubie xun xa masa? Alatala nan xonoxi Isirayila ma.» ¹⁴ Na kui soorie naxa geelimanie nun harige bepin, e naxan soto gere kui. E na birin naba kuntigie nun pama nan ya xori. ¹⁵ Na kuntigi naxee xilie sebexi, nee naxa na harige ya ma to, dugi nun sankiri naxan nu na, e naxa nee findi geelimani magelie xa sosee ra. E naxa baloe nun minse so e yi ra, e seri sa e xa fie ra. Na temui e naxa e raso Yeriko, tugi taa, e ngaxakerenyie yire. Naxee mu no e perede, e naxa nee tan xanin sofalee fari. E to ge na ra, e naxa gbilen Samari.

¹⁶ Na waxati, mangʻe Axasi naxa Siriya mangʻe maxandi a xa a mali. ¹⁷ Edonkae nu bara fa Yudayakae gere, e mixi ndee suxu, e e xanin. ¹⁸ Filisitakae fan nu bara taae gere naxee nu na Sefela nun Negewi biri Yudaya boxi ma. E naxa Beti Semesi, Ayalon, Gederoti, Soko, Timina, Gimiso, nun e rabilinyie suxu. ¹⁹ Alatala nan wa Yudaya rayaagife, barima Isirayila mangʻe Axasi nu bara Yudaya ya iso a xa yanfanteya ra Alatala be. ²⁰ Asiri mangʻe Tigilati Pileseri to fa Yudaya, a mu tin a malide, a naxa a gere. ²¹ Axasi naxa naafuli seeti tongo Alatala xa banxi, mangʻe xa banxi, nun kuntigie xa banxi kui, a na fi Asiri mangʻe ma, konon na mu a niya Tigilati Pileseri xa a mali. ²² Hali a xa toore kui, Axasi mu gbilen Alatala ma. ²³ A nu serexe bama Damasikae xa alae be, naxee nu bara no a ra. A naxa a fala, «Siriya mangʻe xa alae nan Siriya malixi, n fan

sɛrɛxɛ bama nɛ e bɛ, alako e xa n fan mali.» Na birin findi tantanyi nan na Axasi nun Isirayila bɛ.

²⁴ Axasi naxa Ala xa banxi se seniyeɛɛ birin kana, a Alatala xa banxi naadɛɛ balan. A naxa sɛrɛxɛbadɛɛ yailan Darisalamu yire birin, ²⁵ a man naxa yire itexie yailan Yudaya taa birin kui, alako e xa surayi gan sɛrɛxɛ ra ala gbɛtɛɛ bɛ. A a babae Marigi Alatala raxɔɔ na ki nɛ a jaaxi ra.

²⁶ A xa taruxui dɔɔxɔɛ nun a xa wali birin, a fɔlɛ nun a raɔɔnyi birin sɛbɛxi Yudaya nun Isirayila mangɛɛ xa taruxui kui. ²⁷ Axasi to laaxiraya, e naxa a ragata Darisalamu taa kui, kɔɔɔ e mu a ragata Isirayila mangɛɛ xa gaburi yire. A xa di Xesekiya naxa ti a jaɔɔɛ ra.

29

Xesekiya xa mangɛya

(Isirayila Mangɛɛ II 18:1-4)

¹ Xesekiya mangɛya sɔtɔ a jaɛ mɔxɔɔɛɛ nun suuli nan ma, a fa jaɛ mɔxɔɔɛɛ nun solomanaani mangɛya raba Darisalamu. A nga nu xili nɛ Abiya, Sakari xa di gine. ² A a jaɛɛ nɛ Alatala xa tinxinyi kui, alɔ a baba Dawuda a raba ki naxɛ.

³ A xa mangɛya jaɛ singe kike singe kui, a naxa Alatala xa banxi naadɛɛ rabi, a e yailan.

⁴ A naxa sɛrɛxɛdubɛɛ nun Lewikae maxili, a e malan tɛtɛ kui soggorode. ⁵ A naxa a masen e bɛ, «Lewikae, wo wo tuli mati n na. Wo xa wo raseniyeɛ, wo xa wo babae Marigi Alatala xa banxi raseniyeɛ, wo xa se seniyeɛɛ birin ramini Alatala xa hɔɔmɔɔbanxi kui. ⁶ Won babae

nu bara Alatala rabɛɛnin, e fe kobi raba e Marigi Alatala ra. E nu bara e kobe ti Alatala ra, nun a xa hɔrɔmɔbanxi ra. ⁷ E naxa hɔrɔmɔbanxi naadeɛ yati balan. E naxa lanpuie raxuben, e mu surayi nun sɛrɛxɛ gan daaxi ba Isirayila Marigi Ala bɛ yire sɛniyenxi kui. ⁸ Na kui, Alatala naxa xɔnɔ Darisalamu nun Yudaya ma, a naa findi gbaloe yire ra. Si gbɛtɛɛ yoma won ma alo wo a toxi ki naxɛ. ⁹ Na bara a niya won babae xa faxa santidɛgɛma ra, won ma ginɛɛ, nun won ma di xɛmɛɛ nun ginɛɛ bara findi geelimanie ra. ¹⁰ Yakɔsi n bara a janige n bɔɛɛ kui won xa saate tongo Isirayila Marigi Alatala bɛ, alako a xa xɔnɛ xa gbilen won fɔxɔ ra. ¹¹ Yakɔsi n ma die, wo xa wo tun nabɛxi, barima Alatala nan wo sugandixi, alako wo xa findi a xa konyie ra, wo xa surayi gan sɛrɛxɛ ra a bɛ.»

¹² Na kui yi Lewikae naxa keli: Amasayi xa di Maxati, Asaraya xa di Yoweli, Kehati xa di ndee, Merari xa di ndee, Abidi xa di Kisi, Yehaleleli xa di Asaraya, Gerison xa di ndee, Sima xa di Yowa, Yowa xa di Eden, ¹³ Elisafan ma die Simiri nun Yeyiyeli, Asafi xa die Sakari nun Mataniya, ¹⁴ Heman xa die Yɛxiyeli nun Simeyi, nun Yedutun xa die Semaya nun Yusiyeli.

¹⁵ E to gɛ e yɛtɛ rasɛniyɛnde, e naxa e ngaxakerenyie malan, e xa Alatala xa banxi fan rasɛniyɛn Alatala xa sɛriyɛ ki ma. Mangɛ nu bara na yaamari fi. ¹⁶ Sɛrɛxɛdubɛɛ naxa so Alatala xa banxi kui alako e xa naa rasɛniyɛn. E se sɛniyɛntare naxɛɛ birin li Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui, nun a tɛtɛ kui, Lewikae naxa na birin tongo, e a wɔlɛ i Sediron gulunba

kui. ¹⁷ E na wali folo kike xi singe nɛ. A xi solomasaxan nde, e nu bara gɛ mɛnni birin nasɛniyɛnde han buntunyi ra. E man wali nɛ xi solomasaxan hɔrɔmɔbanxi fan yati rasɛniyɛnde. Kike singe xi fu nun senni nde, e naxa gɛ na wali birin na.

¹⁸ Na dangi xanbi, e naxa siga mangɛ Xesekiya yire, e dɛntɛgɛ sa a bɛ, «Muxu bara Alatala xa banxi birin nasɛniyɛn, sɛrɛxɛbade, sɛrɛxɛ gan daaxi bade nun a yirabasee, teebili, taami sɛrɛxɛ sama dɛnnaxɛ, nun a yirabasee. ¹⁹ Muxu bara se birin yailan, muxu bara se birin nasɛniyɛn, mangɛ Axasi naxan kɔsɛ a xa tinxintareya kui a xa mangɛya waxati. Na birin na Alatala xa sɛrɛxɛbade ya ra.»

²⁰ Kuye to iba, mangɛ Xesekiya naxa taa kuntigie malan, e te Alatala xa hɔrɔmɔbanxi.

²¹ Mangɛ naxa yaamari fi Haruna xa di sɛrɛxɛdubɛɛ ma, e xa tuura solofere, yɛxɛɛ kontonyi solofere, yɛxɛɛyɔrɛ xɛmɛma solofere, nun sikɔtɛ solofere ba yunubi xafari sɛrɛxɛ ra Alatala xa sɛrɛxɛbade fari. ²² Sɛrɛxɛdubɛɛ naxa tuuraɛ kɔn naxaba, e e wuli kasan sɛrɛxɛbade ma. E naxa yɛxɛɛ kontonyie kɔn naxaba, e e wuli kasan sɛrɛxɛbade ma. E naxa yɛxɛɛyɔrɛ kɔn naxaba, e e wuli kasan sɛrɛxɛbade ma. ²³ Na dangi xanbi, e naxa fa sikɔtɛɛ ra naxɛɛ findima yunubi xafari sɛrɛxɛ ra. Mangɛ nun pama naxa e bɛlɛxɛ sa e ma. ²⁴ Sɛrɛxɛdubɛɛ naxa e kɔn naxaba, e e wuli ifili sɛrɛxɛbade ma yunubi xafari sɛrɛxɛ ra Isirayila birin bɛ. Mangɛ nu bara a fala a na sɛrɛxɛ gan daaxi nun na yunubi xafari sɛrɛxɛ xa raba Isirayila birin bɛ. ²⁵ Mangɛ

naxa Lewikae ti Alatala xa hōromōbanxi kui, bēetibasee alo maxasee nun kōrae nu na e yi ra, alo Dawuda, Annabi Gadi, nun Annabi Natan nu bara a yamari ki naxe. Alatala xa yaamari nan nu a ra, a naxan masenxi a xa namijōnmēe saabui ra. ²⁶ Lewikae naxa ti naa, Dawuda xa bēetibasee suxuxi e yi ra, serexedubēe fan naxa ti naa, sarae nu na e tan fan yi ra. ²⁷ Xesekiya naxa yaamari fi e xa serexe gan daaxi ba serexebade. E to na folo, bēetibae fan naxa bēeti ba folo Alatala bē sarae xui nun Isirayila mangē Dawuda xa bēetibasee ra. ²⁸ Nama birin naxa e felen bōxi, bēetibae naxa bēeti ba sarae xui han na serexe gan daaxi gē bade. ²⁹ E to gē serexe gan daaxi bade, mangē nun pama naxan bira a foxo ra, e birin naxa e tuubi, e Ala batu. ³⁰ Na dangi xanbi, mangē Xesekiya nun a xa kuntigie naxa Lewikae yaamari a e xa Alatala matōxo Dawuda nun Annabi Asafi xa bētie ra. E naxa Ala matōxo sēwē ra, e fa e xin bi sin, e e felen bōxi e Ala batu.

³¹ Na temui Xesekiya naxa a masen, «Yakōsi, wo to nu fama, se nu na wo belexe i Alatala bē, wo wo maso, wo nun wo xa serexee nun wo xa tantui serexee ra Alatala xa hōromōbanxi ra.» Nama naxa fa e xa serexee ra, a nun e xa tantui serexee ra. Naxee fan a janige e bōje fanyie kui, nee fan naxa fa serexe gan daaxie ra. ³² Serexe gan daaxie nan ya pama naxee fi: ninge tongo solofere, yexee kontonyi keme, nun yexeyōre keme firin. Na birin findi serexe gan daaxie nan na Alatala bē. ³³ E man naxa ninge keme senni nun xuruse lanma wulu saxan ba serexe ra. ³⁴ Kōno serexedubēe to mu nu

wuya, e mu nɔ sɛrɛxɛ gan daaxie birin bade. Na kui, e ngaxakerenyi Lewikae naxa e mali na wali rapɔnde, beemanun sɛrɛxɛdubɛ booree xa gɛ e yetɛ raseniyende. Lewikae nu bara a janige e bɔɔɛ kui a e xa e yetɛ raseniyen mafuren, dangi sɛrɛxɛdubɛɛ waxɔnyi ra. ³⁵ Sɛrɛxɛ gan daaxi gbege nu na, a nun ture naxan bama xanunteya sɛrɛxɛ ra, a nun sɛrɛxɛ yeerama naxan nu sama sɛrɛxɛ gan daaxi xun ma. Na kui, pama man naxa Alatala batu fɔlɔ a xa banxi kui. ³⁶ Xesekiya nun pama birin naxa sɛɛwa, barima Alatala bara na wali birin nagiri sɔɔneya ra.

30

Xesekiya Sayamaleke Dangi Sali rabafe

¹ Xesekiya naxa xɛɛrae xɛɛ Isirayila nun Yudaya birin kui. A man naxa bataaxɛɛ sɛbɛ Efirmikae nun Manasikae ma, alako e xa fa Alatala xa banxi Darisalamu Sayamaleke Dangi Sali rabade Isirayila Marigi Alatala xa binyɛ bun ma. ² Mange, kuntigie, nun pama birin nu bara natɛ tongo Darisalamu e xa Sayamaleke Dangi Sali raba kike firin nde. ³ E mu nɔ na rabade a waxati, barima sɛrɛxɛdubɛ birin mu nu gɛxi e yetɛ raseniyende. Nama fan mu nu malanxi Darisalamu. ⁴ Mange nun pama naxa tin na natɛ ra. ⁵ E naxa Isirayila birin maxili, kelife Bere Seeba ma, sa dɔxɔ Dana na, alako e xa fa Sayamaleke Dangi Sali raba Darisalamu Isirayila Marigi Alatala xa binyɛ bun ma. A nu bara bu pama mu na sali raba alo a sɛbɛxi ki naxɛ.

⁶ Xɛɛrae naxa mange nun kuntigie xa bataaxɛ xanin Isirayila nun Yudaya birin. E naxa mange

xa yaamari masen, «Isirayilakae, wo gbilen Alatala ma, Iburahima, Isiyaga, nun Isirayila Marigi Ala, alako a fan xa gbilen wo ma, a wo tan naxee ratangaxi Asiriya mangʻee bελεξε i. ⁷ Wo naxa lu alo wo babae nun wo ngaxakerenyie, naxee nu bara e babae Marigi Alatala rabεpin. Ala bara gbaloe ragiri e ma, alo wo a toxi ki naxe. ⁸ Yakosi, wo naxa wo kobe ti Ala ra alo wo babae a rabaxi ki naxe. Wo wo bελεξε so Alatala yi ra, wo xa fa a xa horomobanxi, a naxan naseniyen waxati birin bun ma. Wo xa wo Marigi Alatala rabatu, alako a xa xone xa gbilen won foxo ra. ⁹ Xa wo gbilen Alatala ma, wo ngaxakerenyie nun wo xa die hinne sotoma ne mixie ra, naxee e xanin konyiya kui. Xa wo gbilen wo Marigi Alatala ma, a fama ne hinnede wo ra, a mu neemuma wo ma.» ¹⁰ Xεerae naxa siga taee birin Efirami nun Manasi boxi ma, han Sabulon. Kono na mixie mu tin e xa masenyi ra, e man fa yo xεerae ma. ¹¹ Aserikae, Manasikae, nun Sabulonkae ndee naxa e yete magoro, e siga Darisalamu. ¹² Ala naxa a niya Yudayakae birin xa kafu e boore ma mange nun kuntigie xa yaamari rabafe ra alo Alatala a fala ki naxe.

¹³ Nama gbegebe naxa e malan Darisalamu, alako e xa Taami Lebinitare Sali raba kike firin nde. ¹⁴ E naxa keli, e kuye serexebade birin kana Darisalamu, a nun surayi gandee, e fa na birin wole i Sediron fole kui. ¹⁵ Kike firin nde, xi fu nun naani nde ra, e naxa Sayamaleke Dangi Sali xa serexe ba. Serexedubee nun Lewikae nu bara yaagi e xa seniyentarepa xa fe ra, e fa e yete raseniyen. E naxa serexe gan daaxie

ba Alatala xa banxi kui. ¹⁶ Sɛrɛxɛdubɛɛ naxa ti e yire alɔ Ala xa mixi Munsa a yamarixi ki naxɛ Tawureta Munsa kui. Lewikae to wuli so e yi ra, e naxa a kasan sɛrɛxɛbade ma. ¹⁷ Mixi seniyantaree to nu wuyaxi pama ya ma, Lewikae naxa Sayamalekɛ Dangi Sali sɛrɛxɛ ba e bɛ, alako e xa a fi Alatala ma. ¹⁸ Mixi seniyantare wuyaxie nu na pama ya ma kelife Efirami, Manasi, nun Sabulon. E bara Sayamalekɛ Dangi Sali sɛrɛxɛ don, kɔnɔ na mu radaxaxi Ala xa masenyi kui. Na nan a to, Xesekiya naxa Alatala maxandi e bɛ, «Alatala naxan fan, diɲɛ ¹⁹ seniyantaree birin ma naxee na e babae Marigi Ala fenfe e bɔɲɛ kui.» ²⁰ Alatala naxa Xesekiya xa dubɛ suxu, a diɲɛ pama ma.

²¹ Isirayilakae naxee nu malanxi Darisalamu naxa Taami Lɛbinitare Sali raba xi solofere bun ma ɲɛlɛxinyi kui. Lɔxɔɛ birin ma, Lewikae nun sɛrɛxɛdubɛɛ nu Alatala matɔxɔma e xa bɛɛtibasee ra Ala xa binyɛ bun ma e senbɛ birin na. ²² Xesekiya naxa Lewikae ralimaniya, barima e nu bara Alatala xa wali raba a raba ki ma. E naxa sɛrɛxɛɛ don xi solofere bun ma. E man naxa xanunteya sɛrɛxɛɛ ba e babae Marigi Alatala bɛ.

²³ Nama birin naxa lan a ma, e xa xi solofere gbɛtɛ sa na sali xun ma. E naxa na raba sɛɛwɛ kui. ²⁴ Yudaya mangɛ Xesekiya naxa tuura wulu keren nun xuruse lanma wulu solofere ba sɛrɛxɛ ra. Kuntigie fan naxa tuura wulu keren nun xuruse lanma wulu fu ba sɛrɛxɛ ra. Sɛrɛxɛdubɛɛ gbɛgbe naxa e yetɛ raseniyɛn. ²⁵ Yudaya pama, sɛrɛxɛdubɛɛ, Lewikae, Isirayilakae, nun xɔɲɛ kelife Isirayila bɔxi ma, e birin naxa sɛɛwa.

²⁶ Nelexinyi gbegbe naxa lu Darisalamu. Na fe mooli nu bara ba tofe Darisalamu kabi Isirayila mange Dawuda xa di Sulemani xa waxati. ²⁷ Serexedubee nun Lewikae naxa keli, e duba nama be. Alatala naxa na dube suxu a xa yire seniyanxi kui koore ma.

31

Xesekiya Ala xa seriye mabanbanfe (Isirayila Mang'ee II 18:4)

¹ Sali to non, Isirayilakae naxa siga Yudaya taae kui, e kuye geme masolixie kana, e Asera kuye wuri daaxie sege, e serexebade birin kana naxee nu na geyae fari Yudaya, Bunyamin, Eframi, nun Manasi boxi ma. Na dangi xanbi, Isirayilakae naxa gbilen e xonyi. ² Xesekiya naxa serexedubee nun Lewikae ti kankan xa wali ra: serexe gan daaxie bafe, xanunteya serexe bafe, horomobanxi wali rabafe, matoxoe nun tantui beeti bafe Alatala be, nun Alatala xa horomobanxi naade makantafe. ³ Mange naxa nde ba a harige ra a a fi serexe gan daaxie ra naxee bama geesege, nunmare, malabui loxoe, kike neene, sali xungbee alo a sebexi Alatala xa seriye kui ki naxe. ⁴ Xesekiya naxa a masen nama nun Darisalamukae be, e xa serexedubee nun Lewikae mali e xa harige soto, alako e xa senbe soto Alatala xa seriye kui. ⁵ E to na masenyi me, Isirayilakae naxa farile ba e xa sansie bogi singee ra, mengi, weni neene, ture, kumi, nun daxamui gbete. E naxan fixi, na nu gbo. ⁶ Isirayilakae nun Yudayakae, naxee nu sabatixi Yudaya taae kui naxa farile ba e xa

xuruse xungbee nun e xa xuruse lanmae ra, e man naxa farilɛ ba se seniyeɲxie ra e naxee fixi e Marigi Alatala ma. Na naxa findi kote gbegebe ra. ⁷ E naxa na kote malan fɔlɔ kike saxan nde ra, e ge kike solofere nde ra. ⁸ Xesekiya nun kuntigie to na kote to, e naxa Alatala nun a xa nama tantu. ⁹ Xesekiya naxa serexedubee nun Lewikae maxɔrin na kote xa fe ma. ¹⁰ Na kui, serexedube kuntigi Asaraya, naxan kelixi Sadɔki xabile naxa a yaabi, «Kabi won yi hadiya fe fɔlɔ Alatala xa banxi kui, baloe bara gbo muxu yi ra han muxu mu nɔma na birin donde. Naxan luxi na nan ya. A gbo barima Alatala bara barake sa a xa nama ma.»

¹¹ Xesekiya naxa yaamari fi e xa konkoe yailan Alatala xa banxi kui. E naxa na raba. ¹² Mixie naxa fa hadiyae, farilɛe, nun se seniyeɲxie ra, e a sa na konkoe kui. Lewika Konaniyahu nun a xunya Simeyi naxa meeni na birin ma. ¹³ Mang'e Xesekiya nun Ala xa banxi yarerati Asaraya naxa mixie sugandi naxee luma Konaniyahu nun a xunya Simeyi xa yaamari bun ma. Na mixie xilie nan ya: Yexiyeli, Asaraya, Naxati, Asaheli, Yerimoti, Yosabadi, Eliyeli, Yisimakiya, Maxati, nun Benaya. ¹⁴ Yimina xa di Lewika Kore, naxan nu sogetede naade makantama, a tan nan nu a jengi saxi see xɔn ma, mixie naxee janigexi Ala be. A nu na se seniyeɲxie itaxunma. ¹⁵ Eden, Minyamin, Yosuwe, Semaya, Amaraya, nun Sekanaya nu Kore malima see itaxunde e ngaxakerenyie ma serexedubee xa taae kui. Mixi xungbee nun mixi lanmae bara e gbe soto e xunde ki ma. ¹⁶ E naxa see itaxun

xεμε dimedi birin ma naxee nu bara γε ηε saxan sotode, naxee xilie nu sebexi taruxui kui, naxee nu lanma e xa serexedube wali raba Alatala xa hōromōbanxi kui e xunde ki ma. ¹⁷ E naxa see itaxun serexedubee ma, naxee xilie nu sebexi taruxui kui e xa denbaya ki ma. E naxa see itaxun Lewikae ma e xa wali nun e xunde ki ma, naxee nu bara γε ηε mōxōnen sotode. ¹⁸ E man naxa see itaxun Ala xa hōromōbanxi walike birin ma, naxee xilie nu sebexi taruxui kui, e naxa a i taxun e xa mamadie, e xa ginεe, e xa di xεmee nun e xa di ginεe ma. ¹⁹ Haruna xa di serexedubee, naxee nu na daaxa, taa fari ma, taaka ndee nu bara sugandi naxee see itaxunma yi serexedubee nun yi Lewikae ma, naxee xilie nu sebexi taruxui kui.

²⁰ Xesekiya na nan naba Yudaya bōxi ma. A wali ηε hinne, tinxinyi, nun nōndi kui a Marigi Alatala be. ²¹ A xa wali birin a naxan naba Ala batufe xa fe ra, a nun Ala xa seriye nun yaamari xa fe ra, na birin sōneyaxi ηε a be. A na birin naba a bōηe birin nan na alako a xa a Marigi Alatala sagoe raba.

32

Xesekiya xa mangeya rapōny

(Isirayila Mangée II 18:13-37, Annabi Esayi 36:1-22)

¹ Yi fe tinxinxie dangi xanbi, Asiri mangε Senaxeribi naxa so Yudaya bōxi ma, a naxa taa makantaxie mabilin a xa e soto. ² Xesekiya to a kolon a Senaxeribi wama Darisalamu gerefe ηε, ³ a naxa kuntigie nun sōori jalamae maxili. E naxa natε tongo e xa ye badee dεε naxee na taa

fari ma. ⁴ Mixi gbegebe naxa na wali suxu, e naxa kolonyie dɛsɛ, e ye kirae dɛsɛ naxee nu kelima bɔxi bun ma. E naxa a fala, «Munfe ra won a luma Asiri mangɛe xa ye soto be?» ⁵ Xesekiya naxa wali suxu senbe ra. A naxa tete yailan dennaxe nu kanaxi, a naxa nde sa a xa maite xun ma, han a sa soorie xa yire makantaxi li, a naxa tete gbete ti tete singe fari ma, a naxa Milo yailan Dawuda xa taa kui, a naxa geresosee nun wure lefa gbegebe malan. ⁶ A naxa soori xunyie ti pama xun, a fa pama malan taa sode de ra. A naxa a masen e be, ⁷ «Wo limaniya, wo wo senbe so. Gaaxui yo naxa lu wo yi ra, wo naxa kontofili Asiri mangɛe xa fe ra, a nun a xa soori gali. Naxan na won seeti ma na gbo dangife se be naxan na a tan seeti ma. ⁸ Adama senbe gbansan nan na a yi ra, konɔ won Marigi Alatala nan na won malima ra yi gere kui.» Nama naxa e xaxili ti Yudaya mangɛe Xesekiya xa masenyi ra.

⁹ Na to dangi, Asiri mangɛe Senaxeribi naxa xɛɛrae xɛɛ Darisalamu. Na temui a tan nu na Lakisi gerefe nun a xa soori birin na. A naxa yi xɛɛraya rasiga Yudaya mangɛe Xesekiya ma, a nun Yudaya mixie ma naxee nu sabatixi Darisalamu. ¹⁰ «Senaxeribi xa masenyi nan ya: Wo xaxili tixi munse ra naxan a niyama wo xa doxo toore kui Darisalamu?» ¹¹ Xesekiya na wo madaxufe ne a falafe ra, «Won Marigi Alatala fama won natangade Asiri mangɛe belexe ma.» A wama ne wo xa faxa kaame nun ye xoli ma. ¹² Xesekiya yati bara ala batudee nun serexebadee kana, a fa a fala Yudaya nun Darisalamu be wo xa wo tuubi serexebadee keren

nan gbansan be, wo xa surayi gan menni. ¹³ Wo mu a kolon xe muxu naxan naba si gbete ra, n tan nun n babae? Na sie xa alae bara no e ratangade n belexe ma? ¹⁴ Ala mundun na sie ya ma, n babae naxee raton, naxee bara no a xa nama ratangade n belexe ma? Munfe ra wo a manoxunxi a wo xa ala noma wo ratangade n ma? ¹⁵ Wo naxa a lu Xesekiya xa wo madaxu na ki de. Wo naxa la a ra, barima si xa ala yo mu no a xa nama ratangade n belexe ma nun n babae belexe ma. Mangeya yo mu no muxu ra. Wo xa alae fan mu fama wo ratangade n belexe ma.»

¹⁶ Senaxeribi xa xerae naxa na woyenyi mooli xun masa Alatala nun a xa konyi Xesekiya xili ma. ¹⁷ Senaxeribi nu bara bataaxe sebe naxan Isirayila Marigi Alatala konbima yi woyenyi ra, «Si gbete xa alae to mu no e ratangade n belexe ma, Xesekiya xa ala fan mu noma a xa nama ratangade n belexe ma.» ¹⁸ E naxa woyen Eburu xui ra Darisalamukae be naxee nu na tete kon na alako gaaxui xa lu e yi ra, e xa taa masoto. ¹⁹ E naxa Darisalamu Marigi Ala maniya si gbete xa alae ra, naxee findixi kuye yailanxie ra.

²⁰ Mange Xesekiya nun Amosi xa di Annabi Esayi naxa Ala maxandi folo mali ra. ²¹ Na kui Alatala naxa maleke nde xee Asiri mange xa soori palamae xili ma, a e birin sonto a nun e xa yareratie. Mange to na to, a naxa gbilen a xonyi yaagi kui. A naxa so a xa ala xa banxi kui, a yete xa die naxa a faxa menni santidegema ra. ²² Alatala Xesekiya nun Darisalamukae ratanga Asiriya mange Senaxeribi belexe ma na ki ne. Ala naxa e ratanga e doxoore birin

ma. ²³ Mixi gbegbe naxa fa buɲa fanyie ra Darisalamu Alatala nun Yudaya mangɛ Xesekiya be. Keli na temui ma Xesekiya xili naxa te si birin ya ma.

²⁴ Na waxati Xesekiya naxa fura, a gbe mu lu a xa laaxiraya. A to Alatala maxandi, Alatala naxa a xa dube suxu, a kaabanako raba. ²⁵ Kono Xesekiya mu na kaabanako kolon Alatala be, a a yete igbo. Na na a ra Alatala naxa xono a tan nun Yudaya nun Darisalamu ma. ²⁶ Xesekiya naxa tuubi a xa yete igboe xa fe ra. Darisalamukae fan naxa tuubi. Na kui Alatala xa xone naxa gbilen e foxo ra Xesekiya xa mangeya bun ma.

²⁷ Xesekiya xa naafuli nun a xa binye nu bara gbo. Gbeti, xema, gema tofanyie, surayi, wure lefae, nun se fanyi gbete nu na a yi ra. ²⁸ Banxie fan nu na a yi ra, a nu mengi, weni neene, ture, nun xurusee ragatama dennaxe. ²⁹ A naxa taae ti, a naxa xuruse xungbee nun a lanmae gbegbe soto Ala saabui ra. ³⁰ Xesekiya man naxa Gixon dulonyi dese fuge ra, alako na ye xa dangi Dawuda xa taa sogedorode mabiri. A xa wali birin sooneya ne.

³¹ Kono Babilon kuntigi ndee to fa Xesekiya yire kaabanako xa fe ra naxan naba a xa boxi ma, Ala naxa a rabolo a yete xa na ya iba, alako a xa a bope ma fe kolon.

³² Xesekiya xa taruxui donxoe nun a xa dugutegeɲa wali, na birin sebexi Amosi xa di Annabi Esayi xa laamatunyi kui, a nun Isirayila nun Yudaya mangɛ xa taruxui kui. ³³ Xesekiya naxa laaxiraya, e a ragata binye yire Dawuda xa die xa gaburie ya ma. Yudayakae nun

Darisalamukae birin naxa a binya a laaxiraya temui. A xa di Manasi naxa ti a ꞑoxɔe ra.

33

Manasi xa mangʻeya
(*Isirayila Mangʻee II 21:1-18*)

¹ Manasi mangʻeya sɔɔ a ꞑe fu nun firin nan ma, a fa ꞑe tongo suuli nun suuli mangʻeya raba Darisalamu. ² A naxa bira fe ꞑaaxie fɔxɔ ra alo sie Alatala naxee keru Isirayilakae ya ra. ³ A naxa kuye batudee yailan geyae fari, a baba Xesekiya naxee kana. A Bali kuyee xa sɛrɛxɛbadee yailan, a Aseri kuye wuri daaxie ti, a man tuubi tunbuie bɛ naxee na koore ma. ⁴ A naxa yi sɛrɛxɛbade moolie ti Alatala xa banxi kui, Alatala a fala dennaxe ma, n xili fama falade be nɛ Darisalamu temui birin. ⁵ A naxa sɛrɛxɛbadee ti tunbuie bɛ Alatala xa hɔrɔmɔbanxi tɛtɛ firinyi kui. ⁶ A naxa a xa die gan sɛrɛxɛ ra Hinoma gulunba kui. A naxa duureya nun mandurupa mooli birin naba, a sematoe nun mixie maxɔrin naxee fata mixi faxie rawɔyende. A xa fe ꞑaaxie xun naxa masa Alatala ya xɔri han a xɔnɔ a ma.

⁷ A naxa kuye gɛmɛ masolixi ti Ala xa banxi kui Ala a fala dennaxe ma Dawuda nun a xa di Sulemani bɛ, «N bara yi banxi sugandi, n bara Darisalamu sugandi Isirayila bɔnsɔe birin ya ma, n xili xa matɔxɔ be abadan. ⁸ N mu Isirayila kerima yi bɔxi ma n naxan fixi wo babae ma xa wo n ma sɛriyɛ, n ma yaamarie, nun n ma xaranyie rabatuma wo naxan sɔɔ Annabi Munsa saabui ra.» ⁹ Kɔnɔ Manasi naxa Yudaya nun Darisalamu ralɔe, e xa ꞑaaxu dangife sie

ra Alatala naxee sonto e ya ra. ¹⁰ Alatala naxa woyen Manasi nun a xa pama be, kono e mu e tuli mati a ra.

¹¹ Na na a ra, Alatala naxa a niya Asiriya soori xunye xa fa e gere de. E naxa Manasi suxu, e yolonxonyi sa a ma, e konyi gbaku a banganyi ra, e a xanin Babilon boxi ma. ¹² A to lu na naxankate kui, a naxa a Marigi Alatala maxandi, a a yete magoro a babae Marigi Ala be. ¹³ A to a maxandi, Alatala naxa a xa dube suxu, a a ragbilen a xa mangeya Darisalamu. Na kui Manasi naxa a kolon Alatala nan Ala ra.

¹⁴ Na dangi xanbi, Manasi naxa tete ti Dawuda xa taa fari ma, kelifa Gixon sogedorode mabiri gulunba kui, a sa doko taa naade ra naxan xili «Yexe naade.» A naxa Ofeli geya mabilin. A naxa nde sa tete xa maite xun ma. A man naxa soori xunye lu Yudaya taa makantaxie kui.

¹⁵ Na temui a naxa kuye birin ba Alatala xa hromobanxi kui, a serexebadee kana a nu bara naxee ti hromobanxi tentenyi fari nun Darisalamu taa kui. A naxa e birin wole i taa fari ma. ¹⁶ A to ge na ra, a naxa Alatala xa serexebade yailan, a fa xanunteya serexe nun tantui serexe ba naa. A naxa a masen Yudayakae be e xa Isirayila Marigi Alatala rabatu. ¹⁷ Nama tan mu gbilen kuye batudee foxo ra geyae fari, kono e nu e Marigi Alatala nan gbansan batuma mennie.

¹⁸ Manasi xa taruxui donxoe, a xa Ala maxandi nun namiponmee xa masenyie Isirayila Marigi Alatala xili ra, na birin sebexi Isirayila mangee xa taruxui kui. ¹⁹ A xa Ala maxandi nun Ala na suxu ki naxe, na sebexi Hosayi xa sebeli kui. Manasi naxan nabaxi beenu a xa a yete magoro Ala be, a

xa yunubie, a xa yanfanteya, a xa kuye batudee geyae fari, a xa Aseri kuye wuri daaxie, nun a xa gɛmɛ masolixie, na birin masenxi na sɛbeli kui. ²⁰ Manasi naxa laaxiraya, e a ragata a xɔnyi. A xa di Amon naxa ti a jɔxɔɛ ra.

Amon xa mangɛya
(*Isirayila Mangɛɛ II 21:19-26*)

²¹ Amon mangɛya sɔtɔ a jɛ mɔxɔjɛn nun firin nan ma, a fa jɛ firin mangɛya raba Darisalamu. ²² A naxa bira fe jaaxie fɔxɔ ra alɔ a baba Manasi, a sɛrɛxɛɛ ba kuyee bɛ a baba nu bara naxee yailan batu se ra. ²³ A mu a magoro Alatala bɛ alɔ a baba Manasi a raba ki naxɛ. Amon xa yunubie naxa dangi a baba gbe ra. ²⁴ A xa sɔɔri xunye naxa nate tongo, e fa a faxa a xa mangɛ banxi kui. ²⁵ Kɔnɔ jama tan mu tin na yanfantee ra, e naxa e fan faxa. Nama naxa Amon xa di Yosiya ti a jɔxɔɛ ra.

34

Yosiya xa mangɛya
(*Isirayila Mangɛɛ II 22:1-20, 23:1-20*)

¹ Yosiya mangɛya sɔtɔ a jɛ solomasaxan nan ma, a fa jɛ tongo saxan nun keren mangɛya raba Darisalamu. ² A Alatala waxɔnfe tinxinxi raba nɛ, a jɛrɛ a baba Dawuda fɔxi. A mu siga yirefanyi ma, a mu siga kɔɔla ma.

³ A xa mangɛya jɛ solomasaxan nde, a naxa a baba Dawuda Marigi Ala fen fɔɔ. Fonike nan nu a ra na temui. A xa mangɛya jɛ fu nun firin nde, a naxa Yudaya nun Darisalamu raseniyeɛn fɔɔ. A naxa kuye batudee ba geyae fari, a Aseri kuye

wuri daaxie kana, a kuye yoxui daaxie ba naa. ⁴ A naxa yaamari fi Bali kuye xa serexebadee xa kana, surayi ganma dennaxe kuye be xa ba naa, Aseri kuye wuri daaxie xa sege, kuye naxee yailanxi yoxui ra xa iluntun. A naxa na kuye iluntunxi funi funfun e xa serexebae xa gaburie fari. ⁵ A naxa kuyee xa serexedubee xorie gan kuye serexebadee fari, alako Yudaya nun Darisalamu xa seniyen. ⁶ A naxa siga Manasi, Eframi, Simeyon, nun Nafatali taae kui, nun e xa yire kanaxie kui, ⁷ a fa serexebadee nun Aseri kuye wuri daaxie kana. A naxa kuyee iluntun, a surayi serexebadee sege Isirayila boxi birin ma. Na temui a naxa gbilen Darisalamu.

⁸ Yosiya xa mangeya je fu nun solomasaxan nde ra, a naxa Asaliya xa di Safan, nun taa gomina Maaseya, nun Yowaxasa xa di Yowa sebeliti xee a Marigi Alatala xa banxi yailande. A nu wama boxi nun horomobanxi raseniyenfe. ⁹ E naxa siga serexedube kuntigi Xilikiya yire, e fa kobiri so a yi ra naxan nu bara fi Ala xa horomobanxi xa fe ra. Lewikae naxee findixi naade kantee ra nu bara na kobiri maxili pama ma, pama naxan kelixi Manasi, Eframi, Isirayila, Yudaya, Bunyamin boxi ma, nun Darisalamu. ¹⁰ E naxa na kobiri taxu Alatala xa banxi wali xunyie ra. Alako nee xa no kamuderie, banxitie nun walike mooli birin sare fide. ¹¹ E man xa no geme nun wuri sarade, e xa banxi gbetee rakeli Yudaya mangʻee nu bara naxee lu e xa kana. ¹² Yi mixie wali ne soobe ra Lewika ndee xa yaamari bun ma. Nee xilie nan ya: Merari xa die Yaxati nun Abadiyasi, nun Kehati xa die Sakari

nun Mesulama. ¹³ Yi Lewikae nan nu na beṣtiba fanyie ra. E naxa wali birin mato. Lewika gbeteṣe naxa e ȳoxo sa sebeli tife nun naade makantafe xonma.

¹⁴ E to nu kōbiri raminife, naxan nu bara xanin Alatala xa banxi kui, seṣexedube Xilikiya naxa seriye kitaabui to Alatala naxan fixi Annabi Munsa saabui ra. ¹⁵ Xilikiya naxa a fala sebeliti Safan be, «N bara Tawureta Munsa to Alatala xa banxi kui.» Xilikiya naxa na kitaabui so Safan yi ra. ¹⁶ Safan naxa kitaabui xanin mange xon, a fa a dentege, «I yaamari naxan fi, i xa walikēe bara na birin naba. ¹⁷ E bara fa kōbiri ra naxan nu na Alatala xa banxi kui, e na so wali xunyie yi ra a nun mixi yi ra naxee na na wali rabafe.»

¹⁸ Sebeliti Safan man naxa a dentege mange be, «Seṣexedube Xilikiya bara kitaabui nde so n yi ra.» Safan naxa na radangi mange ma. ¹⁹ Mange to na kitaabui xa masenyi me, a naxa a yete xa dugie iboo sunnunyi ma.

²⁰ Mange naxa yi yaamari so Xilikiya, Safan xa di Axikama, Mike xa di Abadon, sebeliti Safan, nun mange rasi Asaya yi ra, ²¹ «Wo siga, wo sa Alatala maxorin n be, a nun Isirayilakae nun Yudayakae be, yi masenyi xa fe ra naxan seṣexi yi kitaabui kui wo naxan toxi. Alatala xa xone gbo won xili ma, barima won babae mu Alatala xa seriye rabatu alo a seṣexi yi kitaabui kui ki naxe.»

²² Xilikiya nun mange xa xera booree naxa siga Xulida xon ma, Salumu xa gine. Salumu Tokehati xa di, Xasira xa mamadi nan nu a ȳoxo saxi hōrōmōbanxi dugi seniye xonma. Xulida, namipōnme gine nan nu a ra. A nu

sabatixi Darisalamu, taa neene kui. E naxa de masara alo mange a fala ki naxe. ²³ Xulida naxa a fala e be, «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya: «A fala mange be naxan wo xexi, ²⁴ a Alatala xa masenyi nan ya: N fama jaxankate ra yi taa nun a xa mixie be, n danke ragoroma ne naxee xaranxi Yudaya mange be yi kitaabui kui, ²⁵ barima e bara n nabolo, e bara surayi gan serexe ra alae gbetee be. Na bara a niya n xa xono e xa wali ma. N ma xone bara lu yi taa xun ma, a mu kelima naa.» ²⁶ Kono wo xa a fala mange be naxan wo xexi alako a xa Alatala xa nate kolon, Isirayila Marigi Alatala naxan masenxi, ²⁷ «I bope to bara yi fe suxu, i fa i magoro n be, i i tuli mati n woyenyi ra n naxan falaxi yi taa nun a xa mixie xili ma, i fa i xa dugie iboo yete magore kui, i i mawa n be, na birin kui, n tan Alatala fan bara i xui me. ²⁸ N i xaninma ne i benbae yire bopea kui. E fama i ragatade, i yae mu yi taa nun a xa mixie xa jaxankate toma.» E naxa na denteege mange be.

²⁹ Mange naxa Yudaya nun Darisalamu forie xili. ³⁰ A naxa te Alatala xa banxi yire, Yundayakae, Darisalamukae, serexedubee, Lewikae, nun pama birin, kelife mixi moxie ma sa doxo dimee ra, birin naxa bira a foxo ra. Mange naxa kitaabui xaran e be Ala xa saate fe sebexi naxan kui, e nu bara naxan to Alatala xa banxi kui. ³¹ Mange naxa ti a tide, a saate tongo Alatala be a xa bira Alatala xa seriye, a xa yaamari, nun a xa xaranyi birin foxo ra a bope nun a nii birin na. ³² A naxa yaamari fi Darisalamukae, Bunyaminkae, nun mixi birin ma naxee nu na

Darisalamu na waxati, e fan xa saate tongo e babae Marigi Ala be.

³³ Yosiya naxa kuye batui birin dan si gbetsee nun Isirayila nu naxan nabama. A naxa Isirayilakae birin yaamari e xa e Marigi Alatala rabatu. Mang'e xa simaya birin kui, pama mu tin e babae Marigi Alatala rabolode.

35

Yosiya Sayamaleke Dangi Sali rabafe (Isirayila Mang'ee II 23:21-23)

¹ Yosiya naxa Sayamaleke Dangi Sali raba Darisalamu Alatala xa binye bun ma. E naxa na serexe ba kike singe xi fu nun naani loxo. ² A naxa serexedubee ti e xa wali ra Alatala xa banxi kui. A naxa e ralimaniya. ³ A naxa a fala Lewikae be, naxee nu Isirayila birin xaranma, naxee nu bara seniyen Alatala xa wali xa fe ra, «Wo saate kankira seniyenxi doxo salide kui Dawuda xa di Sulemani, Isirayila mange, naxan tixi. Wo mu a xaninma wo tunki fari sonon. Wo xa wali wo Marigi Alatala nun a xa pama Isirayila be. ⁴ Wo xa sali fe doxo a denbaya nun a xunde ki ma, alo Isirayila mange Dawuda a sebexi ki naxe, alo a xa di Sulemani a yamarixi ki naxe. ⁵ Lewikae, xunde yo xunde a denbaya kima xa ti yire seniyenxi kui wo ngaxakerenyi booree ti kima e xabile ki ma. ⁶ Wo lan ne wo xa Sayamaleke Dangi Sali serexe ba, wo wo yete raseniyen, wo na rafala wo ngaxakerenyie be Alatala xa seriye ki ma, Annabi Munsa naxan fixi wo ma.»

⁷ Yosiya naxa γεχεεε, γεχεεγϳρεε, nun sie ba serexe ra pama be Sayamaleke Dangi Sali xa fe ra. A man naxa ninge wulu saxan ba a harige ra na mixi wulu tongo saxan be. ⁸ A xa kuntigie fan naxa xurusee ba serexe ra pama, serexedubee, nun Lewikae be. Xilikiya, Sakari, nun Yexiyeli, Ala xa banxi yareratie naxa xuruse lanma wulu firin keme senni nun ninge keme saxan ba serexe ra serexedubee be na sali temui. ⁹ Lewika xunyie, Konaniyahu a ngaxakerenyie, Semaya Netaneeli, Xasabiya, Yeyiyeli nun Yosabadi naxa xuruse lanma wulu suuli nun ninge keme suuli ba Lewikae be na sali temui.

¹⁰ Wali raba yi ki ne: Serexedubee nun Lewikae naxa ti e sanyi ra e xundee ki ma alo mang'e a yamarixi ki naxe. ¹¹ Sayamaleke Dangi Sali serexe kon to raxaba, Lewikae nu a wuli soma serexedubee yi ra, nee nu fa na wuli kasan serexebade ma. Lewikae na ge serexe burade, ¹² e nu na sube itaxunma pama ma e xabilee ki ma. Naxan findima serexe gan daaxi ra Alatala be, e nu na sama a xati ma alo a sebexi Tawureta Munsa kui ki naxe. Ninge fan naba na ki ne. ¹³ E naxa Sayamaleke Dangi Sali serexe gan te ra a seriye ki ma, e man donse seniye nxi gbetee jin tundee kui, e na itaxun pama ma. ¹⁴ Na dangi xanbi, e naxa e gbe nun serexedubee gbe jin. E nu a rabama na ki ne, barima Haruna xa di serexedubee nu serexe gan daaxie nun ture bama serexe ra han koe ra. Lewikae nan nu na birin nafalama Haruna xa di serexedubee be.

¹⁵ Asafi xa di beetibae naxa ti e tide alo Dawuda, Asafi, Heman, nun mange rasi Yedutun a yamari ki naxe. Naade kantee fan nu na e

tide. E mu nu kelima e walidee, barima e ngaxakerenyi Lewikae nu e gbe donse rafalama. ¹⁶ Na loxoε Alatala xa wali birin naba Sayamaleke Dangi Sali seriye ki nan ma, alako serexe gan daaxi xa ba Alatala xa serexebade fari alo Yosiya a yamari ki naxe.

¹⁷ Isirayilaka naxee nu na, nee naxa Sayamaleke Dangi Sali nun Taami Lebinitare Sali raba xi solofere bun ma. ¹⁸ Sayamaleke Dangi Sali yo mu nu raba na ki Isirayila boxi ma kabi Annabi Samuweli xa waxati. Isirayila mange yo mu nu lu na naxan nu bara a raba alo Yosiya, serexedubee, Lewikae, Yudayakae, Isirayilakae, nun Darisalamukae a rabaxi ki naxe. ¹⁹ Na Sayamaleke Dangi Sali raba Yosiya xa mangeya je fu nun solomasaxan nde ne.

²⁰ Na dangi xanbi, Yosiya to ge Alatala xa banxi yailande, Misira mange Neko naxa te Karakemisi gere de, Efirati xure fe ma. Yosiya naxa wa gere tife Neko be. ²¹ Neko naxa xerae xee a yire a falafe ra, «Yudaya mange, i wama n gerefe munfe ra? N mu minixi i tan xa gere de. N minixi n yaxui nde nan gere de, alo Ala a fala n be ki naxe. I naxa ti Ala kanke xa na mu a ra i xun nakanama ne. Muxu nun Ala na a ra.» ²² Kono Yosiya mu gbilen a xa nate foxo ra, a naxa tondi a tuli matide Ala xa masenyi ra Neko naxan falaxi. A naxa siga Megido gulunba gere sode. ²³ Menni soorie naxa mange Yosiya soxo tanbee ra. A naxa a fala a xa mixie be, «Wo n xanin, barima n maxonoxi a jaaxi ra.» ²⁴ Yi gere yire, a xa mixie naxa a ramini na ra a xa soori ragise kui. E naxa a radangi a xa soori ragise firin nde

kui, e fa a xanin Darisalamu. A naxa laaxiraya mɛnni, e fa a ragata a babae xa gaburie fɛ ma. Yudaya nun Darisalamu birin naxa lu sunnunyi kui Yosiya xa faxɛ xa fe ra. ²⁵ Annabi Yeremi naxa ɲɔnfe bɛɛti nde sɛbɛ Yosiya xa binyɛ bun ma. Han to bɛɛtibae na bama Isirayila bɔxi ma, na fan sɛbɛxi ɲɔnfe bɛɛti buki kui.

²⁶ Yosiya xa taruxui dɔnxɔɛɛ nun a xa dugutɛgɛɲa Alatala xa sɛriyɛ ma, ²⁷ a fɔlɛ nun a raɲɔnyi birin sɛbɛxi Isirayila nun Yudaya mangɛɛ xa taruxui kui.

36

Yehowaxasi xa mangɛya (Isirayila Mangɛɛ II 23:30-35)

¹ Nama naxa Yosiya xa di Yehowaxasi ti mangɛ ra Darisalamu a baba ɲɔxɔɛ ra. ² Yehowaxasi mangɛya sɔto a ɲɛ mɔxɔɲɛn nun saxan nan ma, a kike saxan mangɛya raba Darisalamu.

³ Misira mangɛ naxa a ba mangɛya ra Darisalamu, a fa gbeti kilo wulu saxan nun xɛɛma kilo tongo saxan maxili e ma duuti ra.

⁴ Misira mangɛ naxa Yehowaxasi ngaxakerenyi Eliyakimi ti mangɛ ra Yudaya nun Darisalamu xun ma. A naxa Eliyakimi xili masara Yehoyakimi ra. Neko naxa a ngaxakerenyi Yehowaxasi xanin Misira bɔxi ma.

Eliyakimi xa mangɛya (Isirayila Mangɛɛ II 23:36-24:7)

⁵ Eliyakimi mangɛya sɔto a ɲɛ mɔxɔɲɛn nun suuli nan ma, a fa ɲɛ fu nun firin mangɛya raba Darisalamu. A naxa fe ɲaaxi raba a Marigi

Alatala ya xɔri. ⁶ Babilɔn mangɛ Nebukadansari naxa a gere, a fa yɔlɔnxɔnyi yɔxui daaxi sa a ma, a a xanin Babilɔn bɔxi ma. ⁷ Nebukadansari naxa see ba Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui, a fa e xanin a xɔnyi Babilɔn.

⁸ Yehoyakimi xa taruxui dɔnxɔɛɛ, a xa fe ɲaaxie nun a xa yunubie a naxee rabaxi, nee birin seɓɛxi Isirayila nun Yudaya mangɛe xa taruxui kui. Yehoyakini naxa ti mangɛ ra a ɲɔxɔɛ ra.

Yehoyakini xa mangɛya
(*Isirayila Mangɛe II 24:8-17*)

⁹ Yehoyakini mangɛya sɔtɔ a ɲɛ solomasaxan nan ma, a fa kike saxan xi fu mangɛya raba Darisalamu. A naxa fe ɲaaxi raba a Marigi Alatala ya xɔri. ¹⁰ Naaraba fɔle, mangɛ Nebukadansari naxa a xanin Babilɔn, a nun harige naxan nu na Alatala xa banxi kui. A naxa Yehoyakimi ngaxakerenyi sedekiya ti mangɛ ra Yudaya nun Darisalamu xun ma.

Sedekiya xa mangɛya
(*Isirayila Mangɛe II 24:18-25:21, Annabi Yeremi 39:1-10, 52:1-27*)

¹¹ Sedekiya mangɛya sɔtɔ a ɲɛ mɔxɔɲɛn nun keren nan ma, a fa ɲɛ fu nun keren mangɛya raba Darisalamu. ¹² A naxa fe ɲaaxi raba a Marigi Alatala ya xɔri. A mu a yetɛ magoro Annabi Yeremi bɛ, naxan nu wɔyɛnma Alatala xili ra.

¹³ A naxa mangɛ Nebukadansari fan matandi, naxan nu bara a rakali Ala xili ra. A naxa a kobe ti Alatala ra, a naxa a bɔɲɛ balan gbilenfe ra Isirayila Marigi Alatala ma. ¹⁴ Sɛrɛxɛdubɛ

kuntigie nun ɲama naxa Alatala rabolo, e fe ɲaaxi raba si gbete darixi naxan na. E naxa seniyentareɲa raba Alatala xa banxi kui, a nu bara naxan naseniyen.

¹⁵ E babae Marigi Alatala nu xerae xema temui birin, barima a nu wama a xa ɲama nun a xa hɔrɔmɔbanxi rakisife. ¹⁶ Kɔnɔ e naxa yo Ala xa xerae nun e xa masenyi ma. E mu tin Ala xa namijɔnmee xa wɔyenyi ra fefe ma. Na na a ra Alatala naxa xɔnɔ a xa ɲama ma, han na xɔne seri mu na sɔnɔn. ¹⁷ Na kui Alatala naxa Kalidi mange xee e xili ma, a fa e xa segetalae faxa salide kui. Ala naxa ɲama birin so a yi ra, ginɛe nun xemee, fonikee nun mixi mɔxie. ¹⁸ Nebukadansari naxa se birin ba Ala xa banxi kui, a lanmae nun a xungbee. A naxa naafuli tongo Alatala nun mange nun a xa kuntigie xa banxie kui. ¹⁹ A naxa Ala xa banxi gan, a Darisalamu tete rabira. A banxi fanyie nun se fanyi birin gan taa kui. ²⁰ Naxee mu faxa gere kui, Nebukadansari naxa nee xanin Babilɔn konyiya kui a tan nun a xa die be, nee lu naa ne han Perise mangeya waxati. ²¹ Alatala xa masenyi, a naxan masenxi Annabi Yeremi saabui ra, a kamalixi na ki ne. Na masenyi nan ya: «Bɔxi fama a malabude ɲe tongo solofere, han a xa malabui waxati kamali a mu naxee raba gbaloe waxati.»

Sirusi xa yaamari
(Annabi Esidirasi 1:1-4)

²² Perise mange Sirusi xa mangeya ɲe singe, Alatala naxa a sa Sirusi xaxili ma alako a xa nate tongo yaamari nde xa fe ra, a man xa na masen,

a xa na sebe a xa mangeya birin kui. Alatala nu bara na birin masen Annabi Yeremi saabui ra. Na yaamari nan ya: ²³ «Perise mange Sirusi xa masenyi nan ya: Alatala naxan na koore ma, naxan bara si birin sa n ma yaamari bun ma, na bara a masen n be n xa a xa hōromobanxi ti Darisalamu Yudaya bōxi ma. Naxee kelixi a xa jama ya ma, e xa te Darisalamu. E Marigi Alatala xa lu a seeti ma.»

Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila
The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

copyright © 2015 Mission Évangélique Réformée Néerlandaise et les
Traducteurs Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Évangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source
files dated 29 Jan 2022

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2